

SKRIFTLIGE INDLÆG FRA DET ØKONOMISKE RÅDS MEDLEMMER

På de følgende sider er gengivet skriftlige indlæg fra medlemmer af Det Økonomiske Råd. Følgende medlemmer har ønsket at give skriftlige bidrag:

Økonomi- og Indenrigsministeriet
Finansministeriet
Kommunale organisationer
Danmarks Nationalbank
Dansk Arbejdsgiverforening
Dansk Byggeri
Landsorganisationen i Danmark
Dansk Metal
3F
Akademikernes Centralorganisation
Dansk Industri
Håndværksrådet
Landbrug & Fødevarer
Dansk Erhverv
Finansrådet
FTF – Hovedorganisation for offentligt og privat ansatte
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
Særlig sagkyndig Birgitte Sloth
Særlig sagkyndig Torben M. Andersen
Særlig sagkyndig Nina Smith

Økonomi- og Indenrigsministeriet

Der er betydelig usikkerhed om styrken og timingen i genopretningen af den internationale økonomi. Det præger også det konjunkturbillede, der tegnes i såvel forårsrapporten fra Det Økonomiske Råd som i Økonomisk Redegørelse, maj 2012, fra Økonomi- og Indenrigsministeriet. Begge vurderinger bygger på den præmis, at den finanspolitiske konsolidering i EU-landene i kombination med øvrige EU-initiativer er tilstrækkelig til at genoprette tilliden til de offentlige finanser.

På de store stræk er konjunkturvurderingen i forårsrapporten på linje med vurderingen i Økonomisk Redegørelse, maj 2012. Væksten vil i de kommende år være relativ moderat i størrelsesordenen 1¼-1½ pct., og dermed på grænsen af hvad der skal til for at sikre fremgang i beskæftigelsen. En meget stor del af væksten kommer fra finanspolitiske tiltag i form af kickstarten, udbetaling af efterlønsbidrag, investeringerne i Metro Cityringen og Femernbælt mv.

Finanspolitikken skal i disse år balancere hensynet til at understøtte vækst og beskæftigelse med et nødvendigt hensyn til konsolidering af den offentlige økonomi. Konsolideringen af de offentlige finanser i 2011-13 – herunder efterlevelsen af EU-henstillingen – bidrager sammen med 2020-reformstrategien til at sikre høj troværdighed om den økonomiske politik, og dermed fastholde det lave renteniveau i Danmark.

Økonomi- og Indenrigsministeriet noterer sig i den forbindelse formandskabets opbakning til den overordnede reformstrategi og finanspolitiske planlægning.

Formandskabets mellemfristede fremskrivning viser en arbejdsstyrke, der uden reformtiltag er 50.000 større i 2020 end i regeringens 2020-fremskrivning. Uanset baggrunden for forskellen aflyser det ikke behovet for reformer. På den korte bane er der brug for reformer for at understøtte mulighederne for vækst og beskæftigelse. På den lange bane skal der tages hånd om de stigende strukturelle underskud på de offentlige finanser.

Formandskabet fraråder at indføre skat på finansielle transaktioner, som foreslået af EU-kommissionen. Skatten vil i sidste ende blive betalt af virksomheder og husholdninger og dermed påvirke investeringer, opsparing og BNP negativt. Behovet for at begrænse risikofyldt adfærd i den finansielle sektor håndteres bedre via kapital- og likviditetskrav mv., mens et ønske om at øge skatteprovenuet på europæisk plan i stedet bør sigte på at kompensere for den nuværende momsfrigørelse, der gælder for de fleste finansielle tjenesteydelser på EU-plan.

Rapporten indeholder en god gennemgang af den makroøkonomiske udvikling i euroområdet siden 2000 og af hvordan statsgældskrisen har påvirket realøkonomien. Økonomi- og Indenrigsministeriet deler vurderingen af, at manglende offentlig konsolidering sammen med uholdbar opbygning af makroøkonomiske ubalancer i de gode år op til krisen, er en medvirkende årsag til dybden og varigheden af den igangværende krise. Med finanspagten og six-pakken kommer der større fokus på den underliggende stilling på de offentlige finanser og potentielle ubalancer i landene.

Kapitlet om de langsigtede finanspolitiske udfordringer påpeger, at der i årene efter 2020 opstår betydelige strukturelle underskud, som overskrider finanspagtens krav om underskud på højst ½ pct. af BNP. Til gengæld viser beregninger strukturelle overskud på meget langt sigt. Denne såkaldte ”hængekøje” er også påpeget i Konvergensprogrammet 2012, og er knyttet til de beregningsmæssige antagelser bag de langsigtede fremskrivninger. Men det afspejler netop beregningsforudsætninger og er ikke udtryk for hverken vedtagen politik eller økonomisk-politiske pejlemærker. Danmark vil også efter 2020 føre en finanspolitik, der overholder budgetlovens og finanspagtens krav om strukturel balance.

Finansministeriet

DØR's konjunkturvurdering for i år og næste år er overordnet set på linje med skønnene i *Økonomisk Redegørelse*, maj 2012. Udsigterne er fortsat præget af den internationale afmatning, og der ventes således en beskeden vækst på 1-1½ pct. i år og næste år.

Formandskabet anbefaler, at finanspolitikken tilrettelægges, så EU-henstillingen om en forbedring af den strukturelle saldo med 1½ pct. i perioden 2010-2013 overholdes. Formandskabet noterer, at det indebærer en mærkbar stramning af Finanspolitikken i 2013. I lyset af den langsomme normalisering af konjunktursituationen bemærker Formandskabet, at den planlagte stramning af finanspolitikken i 2013 (opgjort inden regeringens udspil til en skattereform) ikke er særlig godt afstemt med konjunktursituationen.

Overholdelsen af EU-henstillingen er med til at fastholde troværdigheden om den økonomiske politik. Det er vigtigt i den nuværende situation, at der er tillid til dansk økonomi på de finansielle markeder, og at vi kan fastholde det lave renteniveau, som bidrager til at understøtte aktivitetsniveauet.

Statsgældskrisen i Europa har vist, at store offentlige underskud og gældsopbygning kan få alvorlige konsekvenser for økonomien. Baggrunden for statsgældskrisen og de nye finanspolitiske rammer i EU mv. er beskrevet i rapportens kapitel 2.

Finanspolitikken skal i disse år balancere hensynet til at skabe vækst og samtidig sikre en konsolidering af den offentlige økonomi. Inden for rammerne af EU-henstillingen vil finanspolitikken for 2013 kunne tilrettelægges, så der i videst muligt omfang tages hensyn til vækst og beskæftigelse.

En række forhold, der ikke indregnes i finanseffekten, bidrager til at understøtte aktiviteten i 2013. Det gælder fx investeringer i energisektoren som følge af kick-starten, byggeriet af Metro Cityringen og Femern Bælt-forbindelsen samt bolig-aftalen fra maj 2012. Hertil kommer, at de flerårige virkninger af finanspolitikken i 2012 bidrager til at øge aktivitetsniveauet i 2013. En gennemførelse af skatte-reformen, som regeringen har offentliggjort i dag, vil ligeledes øge aktiviteten og beskæftigelsen i år og næste år. Det vurderes, at finanspolitikken samlet set vil være omtrent neutral i 2013, når virkningerne af skattereformen inkluderes.

DØR præsenterer i rapporten en ny opdateret mellemfristet fremskrivning. Fremskrivningen giver anledning til et mindre underskud i 2020 end i det udfordringsforløb, der ligger til grund for 2020-planen *Danmark i arbejde*. I DØR's fremskrivning udgør det offentlige underskud i 2020 således ca. 2 mia. kr., mens underskuddet udgør 7 mia. kr. i grundlaget for regeringens 2020-plan.

DØR anvender den seneste befolkningsprognose i fremskrivningen. Befolkningsprognosen blev først offentliggjort efter færdiggørelsen af 2020-planen. Finansministeriet har derfor opdateret 2020-fremskrivningen med den ny befolkningsprognose og finder herved, at de offentlige finanser i 2020 styrkes med godt 1 mia. kr. i forhold til 2020-planen, mens finanserne svækkes mere efter 2020. Det er således ikke primært befolkningsprognosen, som er afgørende for den forskellige vurdering.

Forskellene mellem DØR's fremskrivning og fremskrivningen, der ligger til grund for *Danmark i arbejde*, er beskrevet i notatet "*DØR-rapporten forår 2012 – Udvikling i strukturel beskæftigelse frem mod 2020 sammenlignet med FMs fremskrivning*" på Finansministeriets hjemmeside.

Blandt andet er grundlaget for 2020-planen baseret på en mere forsigtig vurdering af den strukturelle beskæftigelse i disse år end DØR's fremskrivning. Finansministeriets vurdering af den strukturelle beskæftigelse er på linje med eller højere end både OECD, Nationalbanken og EU. Samtidig har Finansministeriet brugt nyere datakilder for befolkningens arbejdsmarkedsstatus og for tilgangen til førtidspension end DØR.

Der er naturligvis usikkerhed forbundet med de mellemfristede fremskrivninger, som afhænger af de forudsætninger, der lægges til grund. Det fremgår også af Formandskabets rapport.

På den baggrund vurderer Formandskabet, at forsigtighedsgrunde taler for at gennemføre reformer svarende til det af regeringen planlagte omfang frem mod 2020.

Herudover skal behovet for reformer ses i sammenhæng med de politiske prioriteringer af den overordnede samfundsøkonomiske udvikling. Regeringen har med 2020-planen "*Danmark i arbejde*" fremlagt en klar reformdagsorden, som ud over at sikre strukturel balance på de offentlige finanser i 2020 også skal sikre plads til at investere i blandt andet vækst og beskæftigelse og øget uddannelse.

Regeringens reformstrategi sigter både på at skabe øget beskæftigelse og vækst og samtidig øge det finanspolitiske råderum med i alt 14 mia. kr. Hertil kommer moderniseringsinitiativer og forudsatte besparelser på forsvar og EU-bidrag, så det samlede prioriteringsrum fra nye initiativer kommer op på 22 mia. kr.

Formandskabet støtter, at halvdelen af det råderum, der skal skaffes via reformer, anvendes til at sikre en finansieret offentlig forbrugsvækst på 0,8 pct. pr. år frem mod 2020, mens resten bruges på initiativer til øget vækst og velstand mv.

Det er centralt at håndtere de finanspolitiske udfordringer, dansk økonomi står over for fremadrettet, for at fastholde tilliden til den økonomiske politik. Med den fremlagte 2020-plan vil der være mindst balance i den offentlige økonomi i 2020 og holdbare offentlige finanser, og beskæftigelsen vil kunne øges svarende til 180.000 personer frem mod 2020 – eller med over 190.000 personer, hvis den nye befolkningsprognose 2012 holder stik.

Formandskabets analyser viser, at der efter 2020 kommer yderligere pres på den offentlige økonomi med betydelige offentlige underskud i en længere periode. Formandskabet peger i den forbindelse på, at der fremadrettet er et betydeligt stramningsbehov – ud over hvad der følger af kravet om balance frem mod 2020. Befolkningsudviklingen og faldende Nordsøproduktion bidrager til at forøge udfordringerne efter 2020. Det understreger behovet for at gennemføre reformer, som sikrer råderum til initiativer, der kan skabe varig vækst og velstand og dermed være med til i tide at reducere de fremtidige udfordringer – også på den anden side af 2020.

Formandskabet bakker op om budgetloven med flerårige udgiftslofter og sanktioner, der vurderes at kunne bidrage til en bedre styring af de offentlige udgifter. Formandskabet påpeger, at hyppige ændringer af udgiftslofterne bør undgås, da det kan svække troværdigheden om udgiftslofterne. Det er helt på linje med intentionerne bag indførelsen af budgetloven.

Kommunale organisationer

Behov for reformer

KL noterer sig vismændenes vurdering af, at dansk økonomi er i en grundlæggende bedre forfatning end de fleste andre europæiske landes økonomi.

Kommuner og regioner har taget et historisk ansvar for at genoprette samfundsøkonomien de senere år. Det kan ses nu. Men det er efter KL's opfattelse afgørende, at dette ikke bliver en sovepude. Rapporten understreger behovet for, at der i den kommende tid træffes beslutninger, som kan øge arbejdsudbuddet og styrke konkurrenceevnen. På længere sigt er der meget store udfordringer for de offentlige finanser. Og det er frem mod 2020, at de reformer, som skal fremtidssikre velfærdssamfundet, kan indføres.

KL er ikke mindst optaget af, at parterne i de igangværende trepartsforhandlinger tager ansvar for reelt at øge arbejdsudbuddet og forbedre produktiviteten i hele samfundet. Alternativet kan blive endnu større sparerunder i kommunerne, end vi har set de forgangne år.

Vismændenes analyse viser, at de afdæmpede lønstigninger de senere år har været til gavn for konkurrenceevnen. Dette spor vil også være nødvendigt at følge i den offentlige sektor i de foranstående overenskomstforhandlinger. Beskedne lønstigninger vil gavne konkurrenceevne og produktivitet, såvel som beskæftigelse.

Investeringer i fremtiden

KL opholder sig ved vismændenes betænkelighed ved den planlagte opbremsning i de offentlige investeringer i 2013 i forlængelse af henstilling fra EU. Kommuner og regioner har fortsat et betydeligt anlægsbehov, og KL er enig i, at det vil være særdeles uheldigt at sætte det kommunale investeringsniveau så markant ned i 2013, som der er lagt op til i regeringens planer.

Kommunerne har i 2012 medvirket til en kick-start af dansk økonomi. Store anlægsprojekter er sat i gang – og der er fortsat behov for yderligere anlægsinvesteringer. Det gælder også i regionerne.

Derfor er det uheldigt, hvis regeringen gennemtrumfer en hård opbremsning i 2013. Stop-go-effekten er stærkt uheldig, både for kommunernes planlægning og anlægsstyring, og for vækst og beskæftigelse i en skrøbelig konjunktursituation. Opbremsningen vil i givet fald komme i en situation med svagt positive men ustabile konjunkturer, og risikerer at kvæle et begyndende opsving.

Lånefinansiering af offentlige investeringer?

De økonomiske vismænd overvejer muligheden for øget brug af OPP for at forbedre ”hængekøjeprofilen” på den offentlige saldo på længere sigt. OPP bevirker, at en del af de offentlige investeringer flyttes ud af den statistiske opgørelse, idet de lånefinansieres for private penge.

Kommunerne vil imidlertid normalt kunne låne penge til en langt lavere rente, end den som f.eks. pensionskasser kan tilbyde. KL er derfor skeptiske over for øget brug af OPP som en generel løsning på samfundsøkonomiske udfordringer.

I konkrete projekter kan det dog være en overvejelse at indgå i OPP-konstruktioner. Det afhænger af totaløkonomien i projektet; altså om driftsøkonomien er tilstrækkelig fordelagtig til at opveje merprisen ved et dyrere lån.

Danmarks Nationalbank

Nationalbanken deler i store træk Rådets bedømmelse af konjunktursituationen. Rådet skønner dog et noget større produktionsgab, som først ventes lukket hen mod 2020. Der er grund til varsomhed overfor undervurdering af behovet for reformer af potentialet for produktion og beskæftigelse og overvurdering af hvor meget produktion og beskæftigelse kan forøges ved alene højere efterspørgsel. Under alle omstændigheder er den planlagte stramning i 2013 blandt de vigtige forudsætninger for den ro og stabilitet i dansk økonomi, som kan sikre holdbar fremgang i den private efterspørgsel.

Nationalbanken deler vurderingen af de negative virkninger af en finansiel transaktionsskat. En sådan ville bryde ind i finmekanikken i det finansielle system med negative virkninger på markedernes funktion og likviditet. Den lavere omsætning ville øge forrentningen af statsgælden, reducere muligheden for at banker og andre virksomheder kan omsætte deres likvide stødpuder og reducere incitamentet til at forsikre sig mod sving på valuta- og råvaremarkeder. Det vil gøre markederne mindre robuste over for stød og forstærke de problemer, der har været under den finansielle krise med manglende omsætning og likviditet på markederne. For alle overvejelser om højere skat på finansielle virksomheder – også hvis de er mindre forvridende end en transaktionsskat – skal timingen i forhold til den nødvendige styrkelse af kapital og likviditet overvejes nøje.

Rådet giver en god analyse af statsgældskrisen i en række europæiske lande. Problemet skal ikke kun tilskrives manglende overholdelse af det fælles finanspolitiske regelsæt. Det er ligeledes et stort problem, at regelsættet blev anvendt på overvurderede tal for styrken af den offentlige strukturelle saldo, herunder fejlvurderedes ef-

fekten af de midlertidige skatteindtægter fra bobler i boligmarkedet og andre aktivpriser. Hertil kom, at den internationale opfordring til finanspolitiske lempelser i 2008 blev for unuanceret og ikke tog tilstrækkeligt hensyn til, at nogle lande reelt ikke havde et råderum.

Der er taget positive skridt med strammere regler overfor offentlige underskud og gæld. Det er endvidere nødvendigt, således som det skal ske med den nye procedure for makroøkonomiske ubalancer, med en adressering af bredere økonomiske ubalancer, herunder for betalingsbalancer, udlandsgæld, kreditgivning og boligbobler. I de enkelte lande er finanspolitikken også at modvirke sådanne ubalancer. Det er tilsvarende vigtigt, at landene har mulighed og vilje til at anvende også makroprudentielle virkemidler til at sikre god økonomisk balance.

Dansk Arbejdsgiverforening

Konjunkturvurdering

Danmark står formentlig over for en lang og usikker periode med svag vækst. Et tilsvarende billede ser vi, hvis vi kigger ud i Europa. Mange lande er her tynget af svigtende tillid til de offentlige finanser, og har udsigt til fortsat lav vækst.

I en lang årrække har danske virksomheder mistet konkurrenceevne over for udlandet. Vi ser lige nu ud til at hente en smule af det tabte tilbage, men der er lang vej endnu. Som Formandskabet påpeger, befinder Danmark sig stadig i en historisk svækket konkurrenceposition over for udlandet.

Det er helt afgørende med en større konkurrenceevneforbedring nu og her for at skabe vækst. Derfor skal vi holde fast i reformdagsordenen, og her kan vi lære noget af vores nærmeste naboland mod syd. Gennem arbejdsmarkedsreformer og løbende konkurrenceevneforbedringer har Tyskland formået at skabe hundredetusinder af jobs hvert eneste år det seneste årti.

Den offentlige sektor har stor betydning for virksomhedernes konkurrenceevne. De danske lønninger ville have været markant lavere, end det er tilfældet, hvis politikerne havde styret de offentlige udgifter, som de havde planlagt, jf. Dansk Arbejdsgiverforening, Arbejdsmarkedsrapport 2011. Regeringen lægger op til en relativ lav vækst i det offentlige forbrug – det er ikke nyt – sådan har det været i alle langvarige planer. Det afgørende er derfor, om planerne kan holde.

Finanspolitiske udfordringer

Med Formandskabets diskussionsoplæg står det endnu en gang klart, at de finanspolitiske udfordringer for alvor rammer os umiddelbart efter 2020.

Selv om det er usikkert, er det - som Formandskabet fremhæver - særdeles fornuftigt at arbejde med mellemfristede, økonomiske planer. Det viser de seneste års reformarbejde. Velfærdsaftalen og Tilbageføringsaftalen betyder, at mange af de finanspolitiske udfordringer frem mod 2020 er håndteret.

Men det har taget lang tid at komme dertil. Derfor er det helt nødvendigt at se længere frem end 2020 og planlægge, hvordan man vil håndtere de udfordringer, der ligger lige herefter – så vi også fremover skaber de bedste betingelser for vækst og velstand i Danmark.

DA finder det problematisk og uansvarligt ikke at have fokus på tiden efter 2020. Private virksomheders beslutning om at investere i Danmark afhænger af, at vi får vist vores evne til at håndtere udfordringerne i dansk økonomi både i årene før og efter 2020. Formandskabet viser jo også, at jo længere tid vi venter, des dyrere bliver det. Udskyder vi de reformer, der er nødvendige i forhold til EU-kravene, til efter 2020 mister vi årligt 5 mia. kr. Det er et stort beløb i forhold til, hvad det forventes, at der skal komme ud af 3-partsforhandlingerne.

Formandskabet får en central rolle som kritisk vagthund til at overvåge udviklingen i de offentlige finanser og overholdelse af udgiftslofter. Her kunne også ligge en opgave i at vurdere, hvad det vil betyde for de fremtidige udfordringer, hvis det offentlige forbrug vokser mere end planlagt? Presset på service til sundhed og ældrepleje må forventes at blive enormt. DA vil derfor gerne se analyser fra Formandskabet af, hvad det ville betyde for samfundsøkonomien, hvis effektiviseringsgevinster i den offentlige sektor kom borgere og virksomheder til gode i stedet for at fastholde verdens største offentlige sektor.

Dansk Byggeri

Konjunkturvurderingen og aktuel økonomisk politik

Der er som altid grundige analyser i diskussionsoplægget. Det fremgår bl.a., at Dansk Økonomi er tynget af den svage internationale konkurrenceevne og af den europæiske statsgældskrise. Det danske hjemmemarked er præget af, at husholdningerne holder igen med at forbruge, og at virksomhederne holder igen med at investere.

Det blodfattige boligmarked lægger en dæmper på både det private forbrug og de private boliginvesteringer. Vi vurderer, at der i 2012 vil blive påbegyndt omkring halvt så mange boliger som det årlige gennemsnit på 18.000 i 1930'erne. På trods af, at byggerenten er faldet til et historisk lavt niveau, så ligger ikke alene det private boligbyggeri, men også det private erhvervsbyggeri på et usædvanligt lavt niveau.

Dansk Byggeri er derfor enige med formandskabet i, at den finanspolitiske lempelse i 2012 i form af Kickstarten af Dansk Økonomi er velbegrunderet i betragtning af den svage konjunkturudvikling. Det er også udtryk for godt købmandskab at investere nu. For virksomhederne kæmper hårdt om opgaverne, og den hårde konkurrence indebærer, at det er meget attraktivt at være bygherre både med hensyn til pris og kvalitet.

Selv om en del af de ekstra investeringer, som er budgetteret i 2012, vil blive gennemført i 2013, er der desværre ingen tvivl om, at vi står over for et stort fald i de offentlige investeringer fra det nuværende høje niveau, og at dette fald hovedsageligt vil blive mærkbart for de private virksomheder i bygge- og anlægsbranchen.

Vi er enige med formandskabet i, at de flere renoveringer og af de almene boliger og de private investeringer, som er afledt af aftalen om den danske energipolitik, kun i et vist omfang vil kunne afbøde faldet i de offentlige investeringer. I 2013 vil nedgangen i byggeaktiviteten endog blive forstærket, fordi det påbegyndte nybyggeri af almene boliger vil sætte bundrekord. Der er derfor god grund til at overveje en nedsættelse af det kommunale grundkapitalindskud fra 14 % til 7 % af anskaffelsessummen, hvilket vil stimulere den økonomiske aktivitet.

Langsigtede finanspolitiske udfordringer

Holdbarhedsindikatoren for de offentlige finanser i Danmark er for første gang positiv takket være tilbagetrækningsreformen og ophævelsen af en stor del af skattestoppets nominalprincip.

Selv om der på sigt er balance, bør det ikke få os til at hvile på laurbærrene. Det skyldes, at beregningerne også viser, at finanspolitikken ikke nødvendigvis er troværdig. Der er udsigt til, at vi i en meget lang årrække efter 2020 vil have underskud på de offentlige finanser, og at gælden derfor vil stige markant. Det indebærer risiko for, at finansieringsomkostningerne vil stige, så forudsætningerne i formandskabets nuværende fremskrivning skal ændres.

Dansk Byggeri opfordrer derfor til, at vi nu smeder, mens jernet er varmt og udnytter den krisebevidsthed, som der er hos befolkningen til at foretage yderligere reformer end dem, der allerede er i støbeskeen.

Hvis vi her i landet sikrer, at EU's økonomiske krav vil blive overholdt, og den økonomiske politik dermed vil være troværdig, så vil det indebære en stor stigning i opsparingen og i overførslerne fra nutidens generationer til de kommende generationer.

Vi vil kunne imødegå lidt af den forskydning, der sker mellem generationerne, ved at lade nogle af de fremtidige offentlige investeringer ske i OPP-regi. For ved hjælp af OPP-modellen kan vi udskyde en del af omkostningerne ved investeringerne til langt ud i fremtiden. Vi vil også her og nu kunne få råd til at gennemføre yderligere økonomisk fordelagtige investeringer.

Landsorganisationen i Danmark

Det Økonomiske Råds formandskabs prognose for dansk økonomi er noget mindre optimistisk end LO's egne forventninger, om end både formandskabet og LO venter en bedring af dansk økonomi i de kommende år. Den centrale forskel i vurderingerne er, at formandskabet har en noget mere negativ udviklingen i samhandlen med udlandet.

Det skyldes hovedsageligt, at formandskabet tegner et dystert billede af den danske konkurrenceevne, som primært beror på konkurrenceevneudviklingen op igennem 00'erne. Således tager formandskabet ikke i væsentlig omfang højde for, at konkurrenceevnen er blevet væsentlig styrket de senere år gennem kraftigere produktivitetstigninger end hos vores samhandelspartnere samt løntilbageholdenhed. De nyligt indgåede overenskomster på LO/DA området indikerer, at denne udvikling vil fortsætte. Formandskabet er også mere pessimistisk vedrørende forventningerne til verdensøkonomien, hvilket forstærker den svage udvikling for den danske udenrigshandel i deres prognose.

I lyset af de svage konjunkturer støtter formandskabet nu de finanspolitiske lempelser som gennemføres med regeringens kickstart i 2012. Formandskabet mener, at opstramningerne i 2013 – som sker for at indfri EU-henstillingen om at nedbringe det strukturelle underskud med 1½ pct. mellem 2010 og 2013 – ikke passer særlig godt til den ventede konjunktursituation. Formandskabet argumenter endvidere med, at da de offentlige finanser er ovenud sunde, og at dansk økonomi nyder stor tillid i udlandet. Dette fører til overvejelser om indfrielsen af EU henstillingen kan udskydes til fx 2015, hvor konjunkturerne forventes at se bedre ud. Til trods for denne argumentation anbefaler formandskabet fortsat, at den økonomiske politik indrettes, så EU-henstillingen indfries.

Formandskabet vurdering af finanspolitikens vækstvirkning i 2013 er dog mangelfuld. Regeringens kickstart er netop indrettet, så det er offentlige investeringer som skal understøtte væksten i 2012, mens ikke offentlige investeringer som fx investeringer i energisektoren, byggeriet af MetroCityringen samt boligaftalen fra maj 2012 skal holde hånden under væksten i 2013. Der er i Formandskabets vurdering ikke taget højde for disse forhold, og inddrages disse vil den økonomiske politik under-

støtte den økonomiske vækst svarende til vækstbidrag på $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ pct. point og med ca. 8.000 nye job i 2013. Denne indretning af finanspolitikken sikrer desuden, at EU's henstilling indfries i 2013.

Formandskabet præsenterer en fremskrivning af dansk økonomi frem mod 2020. Denne fremskrivning beror på Danmarks Statistiks og DREAM's seneste befolkningsprognose og viser, at beskæftigelsen vil øges med 170.000 frem mod 2020, og at der vil være et strukturelt offentligt underskud på 2 mia. kr. i 2020.

I denne fremskrivning er virkningen af nye reformtiltag i 2020-planen ikke medregnet. Disse reformtiltag skal sikre strukturel balance i 2020, og på samme tid sikre finanspolitisk råderum til investering i bedre velfærd, øget uddannelse, vækst og job.

Fremskrivningen af beskæftigelsen og saldoen på de offentlige finanser er mere positiv end regeringens vurdering i konvergensprogram 2012, således ventes beskæftigelsen at øges med 50.000 personer mere end i regeringens fremskrivning uden nye reformer. Til gengæld betyder en svagere udvikling i den gennemsnitlige arbejdstid, at denne forskel mindskes til 30.000 fuldtidspersoner. Det betyder også, at underskuddet på de offentlige finanser i 2020 er 5 mia. kr. mindre end i regeringens fremskrivning uden nye reformer.

Disse forskelle skyldes for det første, at formandskabet anvender en nyere befolkningsprognose, som gennem primært en større indvandring fører til en større tilgang af personer i den arbejdsduelige alder frem mod 2020. For det andet anvender formandskabet erhvervsfrekvenser baseret på arbejdsstyrke tal fra 2008, mens regeringen anvender tal fra 2009-10. Det er særligt problematisk at anvende arbejdsstyrke tal fra 2008, da disse tal er opsamlet i 2007, hvor de meget gunstige konjunkturer betød overnormalt høje erhvervsfrekvenser. En fremskrivning af erhvervsdeltagelsen og beskæftigelsen som beror på arbejdsstyrke tal fra 2008 vil alt andet lige føre til en overvurdering af beskæftigelsesudviklingen i fremskrivningen. Endvidere bør det nævnes, at Finansministeriet har lavet en opdatering af deres 2020 fremskrivning (uden nye reformer) på baggrund af den nye befolkningsprognose. Den viser, at beskæftigelsen vil øges med yderligere ca. 10.000 personer mellem 2011 og 2020, og de offentlige finanser vil styrkes med 1 mia. kr. i forhold til fremskrivningen præsenteret i Konvergensprogram 2020. Dertil kommer, at både Finansministeriets og formandskabets langsigtede fremskrivninger viser, at holdbarheden i de offentlige finanser svækkes med 0,2 pct. af BNP som følge af den opdaterede befolkningsprognose.

På baggrund af den mellemfristede fremskrivning udarbejder formandskabet en langsigtet fremskrivning til at vurdere den finanspolitiske holdbarhed, og for første gang nogensinde vurderes den førte finanspolitik som værende holdbar.

Formandskabet sætter dog spørgsmålstejn ved, om finanspolitikken fortsat vil være troværdig på lang sigt, da analyserne peger på, at de offentlige finanser efter 2020 vil komme under fornyet pres som følge af befolkningsudviklingen og vigende produktion i Nordsøen. Denne udvikling indebærer, at det kan blive særdeles vanskeligt at overholde finanspagten på langt sigt, hvorfor formandskabet ikke finder, at finanspolitikken er troværdig uden nye reformer.

Regeringens nye reformtiltag i 2020-planen – som hverken er indregnet i den mellemfristede fremskrivning eller den langsigtede fremskrivning – vil bidrage til at cementere troværdigheden om den danske økonomiske politik på langt sigt. Dertil kommer, at hvis den økonomiske udvikling svigter i de kommende år, vil der også være råderum til at understøtte væksten gennem yderligere finanspolitiske tiltag.

Dansk Metal

Konjunkturvurdering

Dansk Metal deler i store træk vismændenes vurdering af, at væksten i dansk økonomi vil være forholdsvis lav både i år og næste år.

Dansk Metal finder dog vismændenes bedømmelse af vækstudsigterne i udlandet noget pessimistisk. I modsætning til vismændene forventer Dansk Metal derfor også, at nettoeksporten vil påvirke BNP i positiv retning.

Dansk Metal vil gerne kvittere for, at vismændene har imødekommet forbundets kritik af efterårsrapportens opgørelse af konkurrenceevnen. Vurderingen af konkurrenceevnen baserer sig nu på sammenligninger af produktivitetsudviklingen i industrien frem for produktivitetsudviklingen i hele økonomien.

Det ændrer dog ikke ved, at Dansk Metal fortsat undrer sig over vismændenes opfattelse af den danske konkurrenceevne. Vismændene tegner et meget dystert billede af den danske konkurrenceposition over for udlandet, men vismændene finder selv, at dansk konkurrenceevne er forbedret markant siden 2008.

I 2011 har lønstigningerne i industrien ligget i underkanten af lønstigningerne i de lande, vi normalt sammenligner os med. Og den udvikling er forstærket i 1. kvartal 2012, viser helt nye opgørelser fra DA.

Dansk Metal står derfor uforstående over for vismændenes forventning om faldende markedsandele i hele prognoseperioden. Vismændene konstaterer selv, at Danmark vandt markedsandele i 2011, og samtidig forudser vismændene en fortsat forbedring af konkurrenceevnen i de kommende år.

Dansk Metal finder vismændenes skøn over lønudviklingen i tysk industri bemærkelsesværdig. Vismændene antager, at de tyske industrilønninger stiger med 2,2 pct. i år, men nye overenskomstresultater giver omkring 4,3 pct. mere i løn til de tyske ansatte inden for metal- og elektronikindustrien.

Den højere tyske løn vil isoleret set forbedre billedet af dansk konkurrenceevne mærkbart.

Tyskland er vores vigtigste samhandelspartner, men også den største konkurrent til danske varer. Derfor er det åbenlyst, at de højere tyske lønstigninger vil øge vores eksport og dermed beskæftigelsen i industrien. Samtidig må det forventes, at de tyske forbrugere vil skruer op for privatforbruget som følge af den relativt høje real-lønsfremgang. Og det vil være til glæde for dansk eksport.

Dansk Metal er helt enig i vismændenes bedømmelse af, at den finanspolitiske opstramning i 2013 ikke er afstemt med konjunkturerne.

Vismændenes vurdering understreger i Dansk Metals optik behovet for at få sat gang i initiativer, der kan stimulere skabelsen af nye arbejdspladser, og her er det oplagt at benytte de igangværende forhandlinger om såvel skat som trepart til at få sat gang i væksten. Dansk Metal har især peget på behovet for at styrke virksomhedernes lyst til at investere i nye maskiner og nyt udstyr, og her håber forbundet, at Folketinget vil reagere hurtigt og gennemføre det forslag, regeringen har fremlagt til en investeringspakke.

Vismændene præsenterer ydermere en fremskrivning af dansk økonomi til 2020. Vismændene forudser en meget langsom normalisering af konjunkturerne, og det betyder, at output gapførst vil være lukket i 2020. Dansk Metal mener, at så lang en periode i krybesporet uden at udnytte økonomiens fulde kapacitet understreger behovet for at stimulere væksten.

Vismændene har selv gentagne gange advaret mod risikoen for, at en længere periode med lav vækst kan skubbe folk ud af arbejdsmarkedet. Erfaringen viser således, at det bliver stadig sværere at komme tilbage på det ordinære arbejdsmarked, jo længere man har stået i arbejdsløshedskøen.

3F

Konjunktursituationen

Formandskabet for Det Økonomiske Råd tegner et dystert billede af økonomien for de kommende år; lav vækst, stigende ledighed og svagt faldende beskæftigelse. Formandskabet forventer nu, at økonomien først er i ligevægt hen mod 2020, hvor de i prognosen fra efteråret forventede, at det ville ske i 2017. Den økonomiske situation bekymrer 3F meget, da økonomiske kriser erfaringsmæssigt rammer hårdt blandt lavtlønnende, ufaglærte og folk i udsatte brancher.

3F er enig med formandskabet for Det Økonomiske Råd i, at de danske vækstpakker i øjeblikket er med til at holde hånden under den danske økonomi, samt i, at regeringen på baggrund af de dystre forventninger til den økonomiske situation i de kommende år, bør holde hånden under økonomien frem til 2015.

Formandskabet er opmærksomt på, at hvis Danmark ikke overholder konvergenskravene til EU, så vil det føre til usikkerhed om regeringen kan eller vil overholde sine finansielle forpligtelser.

3F mener, at de forudsætninger, der lå til grund for kommissionens henstilling for 2010 og 2011 efterfølgende har vist sig ikke at holde. Således har Danmarks faktiske saldo ikke overskredet de forudsatte 3 pct. i de nævnte år, hvorfor der ikke var grundlag for den oprindelige henstilling. Da Danmark samtidig har et betragteligt råderum i forhold til den strukturelle offentlige saldo, bør hensynet til og behovet for vækst veje stærkere end efterlevelse af en tidligere henstilling baseret på forkerte forudsætninger.

Formandskabet konstaterer, at offentlig-private partnerskaber (OPP) kan være en mulighed for at udskyde offentlige udgifter, hvilket gør, at de offentlige udgifter mindskes på kort sigt – mod større udgifter på længere sigt. 3F er grundlæggende enig i, at en øget brug af offentlig-private partnerskaber (OPP) specielt i nær fremtid, kan hjælpe til at bevare væksten og dermed holde en hånd under dansk økonomi indtil konjunkturerne retter sig ind.

Fremadrettet forventer formandskabet et negativt vækstbidrag fra udenrigshandlen med argumentet om stigende indenlandsk efterspørgsel samt den generelt svage konkurrenceevne. De danske markedsandele voksede i 2011, men de forventes at falde i de kommende år, pga. en historisk svækket konkurrencesituation. 3F er uenig i den konklusion. De sidste år har den begrænsede indenlandske efterspørgsel lagt en større dæmper på væksten end eksporten og 3F deler ikke Formandskabets negative vurdering af eksporten de kommende år både fordi de sidste mådeholdende

overenskomster styrker konkurrenceevnen og fordi vi forventer, at Danmarks samhandels partnere vil have højere vækstrater end forventet af formandskabet.

3F kvitterer for, at formandskabet i Det Økonomiske Råd er enig i, at beskæftigelsen kan udvikle sig positiv på baggrund af stigende produktivitet. En måde at øge produktiviteten på, er ved at skabe en bedre uddannet arbejdsstyrke. Med en opkvalificeret arbejdsstyrke, står Danmark bedre rustet i den globale konkurrence. Samtidig vil arbejdsstyrken med et forbedret uddannelsesniveau være bedre rustet til de stadig højere krav arbejdsgiverne stiller.

Akademikernes Centralorganisation

Nødvendigt med reformer. Men langsom indfasning fuld forsvarlig.

Det Økonomiske Råds forårsrapport fremstiller på sædvanlig vis en kvalificeret og tankevækkende temperaturmåling af dansk økonomi, herunder vurdering af konjunkturerne og de offentlige financers holdbarhed.

Skrøbeligt opsving med mulighed for tilbageslag

Det er efterhånden vanskeligt stadig at få øje på opsvinget efter finanskrisen. Produktionen i Danmark ligger på omtrent samme niveau som for halvandet år siden. Den lave forbrugs- og investeringslyst holder efterspørgslen nede.

Vækstudsigterne for de kommende to-tre år er mildest talt usikre. Alt tyder dog stadig på en normalisering af konjunkturerne, om end det kommer til at gå langsomt, og der er risiko for fornyet tilbageslag. Der er reel frygt for, at statsgældskrisen udvikler sig, så væksten bliver endnu lavere.

Det er således interessant at bemærke, at der først spås reel fremgang i beskæftigelse fra 2014, hvilket er bekymrende udsigter for nuværende og de kommende par års dimittender, som skal finde fodfæste på et arbejdsmarked, hvor der ikke forventes medvind fra konjunkturerne.

Positiv udvikling i arbejdsstyrken frem mod 2020

Vismændene fremligger en opjustering af udviklingen i arbejdsstyrken på den kortere bane. Således opererer vismændene med 50.000 flere personer i arbejdsstyrken frem til 2020 i forhold til regeringens beregninger.

Ser vi snævert på den demografiske udviklings eventuelle belastning af de offentlige finanser på den korte bane, er vismændene altså i dag mindre bekymret.

Vismændene en anelse mere optimistiske end regeringen

Ifølge vismændene kan det politiske reformarbejde midlertidigt sættes på pause, hvis det blot handler om at skabe balance på de offentlige finanser i 2020. Her er deres konklusion bemærkelsesværdig klar: Hullet i statskassen forventes stort set lukket i 2020 med de nuværende tiltag. Med udsigt til omtrent balance på den strukturelle saldo frem imod 2020 er der i fravær af nye udgiftskrævende initiativer ikke noget presserende behov for tiltag på kort sigt.

I regeringens konvergensprogram 2012, som også danner grundlag og argumentation for reformprogrammet i regeringens 2020-plan, forudses et underskud i 2020 på 7 mia. kr. i dagens mønt og et begrænset holdbarhedsproblem.

Vismændene anslår underskuddet i 2020 til kun ca. 2 mia. kr., og finanspolitikken anslås til at være svag overholdbarhed. Forskellen skyldes primært, at vismændene anvender den mere optimistiske prognose for udviklingen i arbejdsstyrken frem mod 2020.

I betragtning af den store usikkerhed, der er om udviklingen i de kommende årtier, er forskellene dog ikke store.

Finanspolitikken på rette spor takket være politisk reformvilje

For første gang i Det Økonomiske Råds historie vurderes finanspolitikken nu at være holdbar.

En række reformer, herunder Velfærdsaftalen i 2006, har fået de offentlige finanser på rette spor. Det sidste nøk mod en holdbarhed finanspolitik blev taget med henholdsvis tilbagetrækningsaftalen fra 2011 og beslutningen om fremover at indeksere en række punktafgifter.

Flere reformer stadig nødvendigt

Den hellige grav er dog ej velforvaret i forhold til de finanspolitiske udfordringer. Den såkaldte "hængekøje" efter 2020 må adresseres.

I en årrække efter 2020 vil der opstå betydelige underskud blandt andet som følge af den demografiske udvikling med flere ældre og udtømming af ressourcerne i Nord-søen. Det vil begrænse vores muligheder for at anvende finanspolitikken aktivt i tilfælde af konjunkturbetingede tilbageslag og samt give risiko for stigende renter.

Samtidig skal det ihukkommes, at der er stor usikkerhed forbundet med beregninger af holdbarhed. Et skred til den negative side i blot nogle af de indlagte forudsætninger vil revitalisere holdbarhedsudfordringen. Fx har der historisk været betydelig mervækst i de offentlige udgifter i forhold til det demografiske træk.

Regeringens 2020-plan løser ikke saldo-problemerne ("hængekøjen") i årene efter 2020. Der venter således stadig politikerne et opretningsarbejde på den længere bane.

Stor omfordeling mellem generationer

I rapporten forefindes også interessante beregninger, som viser, at en stor del af den naturlige overførsel af midler, som forældre til alle tider har givet deres børn, foregår i Danmark via den offentlige sektor. Faktisk modtager hver nyfødt fremover knap 500.000 kr. fra det offentlige over livet – de fremtidige generationer er netto-modtagere af ydelser fra det offentlige. Det betyder ikke, som nogen måske ville tro, at de offentlige finanser ikke hænger sammen. Det skyldes, at de nulevende generationer tilsammen betaler lige så meget i resten af deres levetid, som de kommende generationer får.

Vismændene rejser diskussionen, fordi det kan indgå i overvejelser om, hvordan man politisk vælger at flytte rundt på statens indtægter og udgifter over tid.

AC: Pas på med for hurtig indfasning af nye reformer før 2020

AC deler vismændenes vurdering af, at det ikke er oplagt at lave store finanspolitiske stramminger i de førstkommende år. Normalisering af konjunkturerne går væsentligt langsommere end først antaget. Vi behøver klarhed over de faktiske effekter af fx tilbagetrækningsaftalen og halveringen af dagpengeperioden. Vi skal være forpasselig med at iværksætte nye reformer, som kan medføre store adfærdsændringer, i en tid med lav sigtbarhed i forhold til konjunktursituationen.

Omvendt understøtter vismandsrapporten også, at det er nødvendigt at se på, hvordan vi sikrer størst muligt arbejdsudbud på længere sigt. Rapporten er således god inspiration til de netop igangsatte trepartsforhandlinger – både med hensyn til muligheden for at understøtte finansieringen af vores velfærdssamfund på længere sigt og med hensyn til timingen af reformer vedrørende arbejdsudbuddet.

Dansk Industri

Vismændene tegner et billede af dansk og international økonomi, der i store træk flugter DI's vurdering. Den europæiske gældskrise giver anledning til betydelig usikkerhed, især i nedadgående retning, og i Danmark er der i bedste fald kun udsigt til ganske beskeden vækst, som dog vil være lidt højere end for eurolandene under ét.

Der er dog i vurderingerne fra DI og vismændene forskelle i, hvor væksten kommer fra. Vismændene er noget mere optimistiske end DI omkring det private forbrug,

mens DI omvendt er lidt mere optimistisk omkring eksportudviklingen end Vismændene. DI er dog enig med Vismændene i, at det er en svag konkurrenceevne, der fortsat hæmmer væksten.

Aktuel økonomisk politik

Den økonomiske politik er tilrettelagt, så finanspolitikken lempes i 2012, mens den skal strammes væsentligt i 2013, hvis Danmark skal overholde EU-henstillingen. Vismændene påpeger, at opstramningen i 2013 ud fra en konjunkturmæssig betragtning er for stor, men de mener, at det er vigtigt at overholde EU-henstillingen. DI kan tilslutte sig, at EU-henstillingen skal overholdes, hvilket også er en del af regeringsgrundlaget.

Vismændenes betragtninger om finanspolitikken tager i stort omfang udgangspunkt i den planlagte økonomiske politik. Den faktisk førte finanspolitik kan afvige en del fra det planlagte. I 2011 brugte kommunerne væsentligt mindre end budgetteret. Meget tyder på, at dette kan gentage sig i 2012. I så fald bliver den nødvendige opstramning i 2013 mindre.

Vismændene analyserer muligheder for beskatning af den finansielle sektor. Det konkluderes, at en højere beskatning af finanssektoren mest hensigtsmæssigt kan sikres via en afgift på lønsum og evt. overnormal profit. En Tobin-skat er ikke hensigtsmæssig. DI kan fuldt ud tilslutte sig afvisningen af en Tobin-skat.

Gældskrise i Europa

Vismændene påpeger, at genopretningen af tilliden til de offentlige finanser i euroområdet vil ske langsomt, men at dette er forudsætningen for et opsving. Genopretningen af tilliden skal ske gennem finanspolitiske opstramninger og strukturreformer i de udsatte lande.

Til trods for en stigende folkelig modstand og den negative effekt på efterspørgslen, er denne konsolidering et afgørende skridt. Uden konsolidering er der forøget risiko for et totalt tillidssammenbrud, hvor de økonomiske konsekvenser er uoverskuelige og meget større end ved at undlade at stramme. I mange lande er der reelt intet alternativ til reformer og en meget stram finanspolitik. DI er fuldstændig enig i denne betragtning.

Vismændene mener, at en lempeligere finanspolitik i lande med relativt sunde finanser, for at hjælpe de kriseramte lande (som anbefalet af IMF), kun vil have en meget begrænset effekt, da de pågældende lande kun eksporterer meget lidt til de stærkere lande. Hertil kommer, at flere af de stærkere lande (som Tyskland og Sverige) kun har et mindre behov for selvstændig finanspolitisk stimuli. DI er enig i dette.

Vismændene mener, at der er mere fornuft i at styrke væksten i de kriseramte lande ved hjælp af målrettede investeringer via EU's strukturfonde, herunder evt. via øgede indskud fra bedre stillede lande som Tyskland. Det anføres dog, at det er uvist om rammerne i praksis er gearret til en sådan konjunkturbetinget omfordeling af investeringsmidlerne.

Vismændene påpeger, at det ikke er nogen god ide at skaffe penge til vækstpakker ved at indføre en skat på finansielle transaktioner, da det i sidste ende er virksomheder og husholdninger, der bærer byrden. Vismændene foreslår i stedet en afgift på lønsum (og evt. overnormal profit).

Gældskrisen har forstærket behovet for reformer af Stabilitets og Vækstpagten, især med hensyn til håndhævelse af reglerne. Manglende konsolidering i en lang række EU-lande i årene op til krisen er således en stor medvirkende årsag til de nuværende problemer.

Vismændene mener derfor, at det er positivt med de nye tiltag: Six-pack og finanspagt. Gennem disse opnås der større fokus på den underliggende sundhedstilstand i landenes økonomier, så man hurtigere kan opdage og korrigere ubalancer. DI er enig i dette og bakker fuldt ud op om disse tiltag og Danmarks deltagelse heri.

Vismændene mener, at det er mere hensigtsmæssigt at støtte til særligt udsatte lande kommer fra ESM frem for via støtteopkøbsprogrammer af statsobligationer i ECB. Det begrundes de med, at ESM kan stille skrapere betingelser end ECB.

DI er enig i dette, og at det er at foretrække frem for Eurobonds. Det er helt centralt, at man ikke svækker indsatsen for at forbedre de offentlige finanser i de udsatte lande.

Vismændene påpeger, at mange EU lande, udover de kortsigtede problemer, også har problemer med holdbarheden af de offentlige finanser på lidt længere sigt. På den baggrund mener de, at der er behov for øget fokus på løsning af de langsigtede problemer. DI er helt enig heri.

Vismændene peger selv på, at en del af løsningen bør være, at landene i deres Stabilitets- og Vækstprogrammer skal angive, hvad de vil gøre ved de langsigtede problemer. Det ville være et klart fremskridt, men en endnu bedre løsning vil være at få indarbejdet de langsigtede udfordringer i hvert land mellemfristede mål (MTO).

Vismændene påpeger, at en vigtig lære fra krisen er, at det er vigtigt, at der i gode tider skabes overskud på de offentlige finanser, så man kan fastholde og skabe tillid

til de offentlige finanser selv i konjunkturmæssige dårlige tider, hvor der er behov for lempelser.

En anden vigtig lære er, at stabilitetsorienteret finanspolitik også bør have opmærksomhed på udviklingen på boligmarkedet og den finansielle sektor. Opmærksomhed på disse områder kan bidrage til at reducere risikoen for, at der opstår problemer med de offentlige finanser. DI er helt enig i begge disse pointer.

Håndværksrådet

Konjunkturafsnittet

I formandskabets nye analyse er det værd at bemærke, at vækstkønnen for 2012 opjusteres i forhold til efterårsrapporten. Der er fortsat stor usikkerhed om udviklingen i den europæiske økonomi, og det påvirker i sagens natur også Danmark.

Håndværksrådet har set, hvordan gælds- og aktieuroen i en række sydeuropæiske lande har medvirket til at sende tilliden i bund blandt danske borgere og virksomheder. Spørgsmålet er, om den spæde optimisme i dansk økonomi er stabil – eller om den vil få et nyt knæk.

Håndværksrådets egne konjunkturundersøgelser af de små og mellemstore virksomheder har vist, at virksomhederne blev langt mere pessimistiske i løbet af efteråret som følge af uroen sidste sommer og frem.

Håndværksrådets helt nye konjunkturundersøgelse, der er foretaget i 2. kvartal i år, viser, at den fortsatte sydeuropæiske krise – i modsætning til sidste år – ikke har ødelagt den spæde optimisme hos SMV'erne.

Virksomhedernes ordretillid ligger i 2. kvartal i år på nogenlunde samme niveau i forhold til tilsvarende kvartal sidste år. Samtidig kan det for andet kvartal i træk konstateres, at der blandt Håndværksrådets medlemmer nu netto er flere virksomheder, som forventer at ansætte frem for at fyre medarbejdere.

Derfor forventer Håndværksrådet, at 2012 kan overraske positivt – både med hensyn til vækst og beskæftigelse herhjemme. Meget afhænger dog af, om eksporten kan holde dampen oppe og navnligt, om det private forbrug og dermed hjemmemarkedet kommer op i gear.

Håndværksrådet deler formandskabets syn på finanspolitikken i 2013. Det er dog Håndværksrådets bekymring, at den stramme finanspolitik risikerer at blive en barriere for væksten.

Det er derfor Håndværksrådets holdning, at regeringen bør overveje nye vækstfremmende initiativer, der kan øge erhvervslivets investeringer. Håndværksrådet vil i den forbindelse pege på muligheden for at øge incitamentet til at investere via straksafskrivninger. Ligeledes bør BoligJobplanen fortsætte efter 2012.

Landbrug & Fødevarer

Generelt

Mangel på økonomisk politiske forslag i rådets rapport

Generelt er det Landbrug & Fødevarers opfattelse, at der mangler økonomisk politiske forslag i rådets rapport. I en tid hvor privatforbruget, boligmarkedet og eksporten alle er nødlidende må det undre, at DØRs ikke har fundet anledning til at give anbefalinger til nye reformer. End ikke den kommende skattereform har givet rådet anledning til at komme med forslag, der kunne medvirke til at styrke dansk økonomi.

Begrænset vækst i 2012, 2013 og 2014

Rådet tegner et billede af dansk økonomi med ret begrænset vækst de kommende år. Rapporten peger på, at den svage økonomiske udvikling er drevet af et lavt privatforbrug, lavt investeringsniveau og et svagt boligmarked. Boligmarkedet tegner endda til at fortsætte nedturen i de kommende år. Som underliggende forklaring på de dårlige konjunkturudsigter fremhæves den internationale gældskrise og den deraf følgende tillidskrise i de europæiske økonomier.

Andre ting end gældskrise spiller en rolle

Landbrug & Fødevarer deler det pessimistiske syn på de kommende års udvikling i dansk økonomi og noterer sig at rådet forudsætter en genopretning af tilliden til de europæiske økonomier i prognosen. Sker denne genopretning af tilliden ikke, vil udsigterne for de kommende års vækst være endnu mere negative. Vi mener imidlertid, at det ikke kun er den internationale gældskrise, som skaber økonomisk usikkerhed og lav vækst. Der er således behov for yderligere reformer i Danmark de kommende år.

L&F: Sats på vækst i eksporterhverv frem for offentligt forbrug

Af rapporten fremgår det, at med en uændret finanspolitik vil Danmarks finanspolitiske udfordring svare til 2 mia. kr. Regeringen ønsker imidlertid, at forøge det finanspolitiske råderum med yderligere 7 mia. kr. Penge der bl.a. skal anvendes til øget offentligt forbrug.

Mangler diskussion af alternativ anvendelse af øget råderum

På den baggrund kunne det have været ønskeligt, hvis der i rapporten havde været en konkret diskussion af mulighederne for at bidrage til øget vækst i Danmark. Er det lige gyldigt om et eventuelt finanspolitisk råderum anvendes til at udvide den offentlige sektor eller til at understøtte f.eks. eksporterhvervene gennem forbedring af rammevilkårene? Landbrug & Fødevarers holdning er helt klar. Eventuelle finanspolitiske råderum skal anvendes til at styrke eksporterhvervene.

Opbremning i eksport, men muligheder i BRIK

Rapporten peger endvidere på, at eksporten bremser op de kommende år. I den forbindelse fremhæver rådet, at generelt lave vækstforventninger på vores største eksportmarkeder vil smitte af på Danmarks afsætningsmuligheder de kommende år. Samtidig peges der på, at der de seneste 11 år er sket en kraftig vækst i eksporten til BRIK-landene, således eksporten til disse lande i dag udgør 6 pct. af den samlede danske eksport.

Fortsat gode eksport muligheder inden for fødevarerhvervet

Landbrug & Fødevarer forventer ligesom rådet, at eksporten til BRIK-landene vil kunne danne modvægt til den negative udvikling på vores traditionelle eksportmarkeder.

Vi ser fortsat gode muligheder for eksportfremgang inden for landbrugs- og fødevareresektoren, men også i den agroindustrielle sektor findes store potentialer. Dette gælder ikke mindst på de store nye markeder i f.eks. Asien, hvor vækstraterne er høje, og hvor der allerede er stor interesse for danske produkter. Det gælder i særdeleshed på landbrugs- og fødevarerområdet, hvor vi potentielt med de rette rammevilkår vil kunne nå en eksport på omkring 150 mia. kr. i 2016 mod knap 120 mia. kr. i 2011.

Faldende markedsandele skyldes produktions begrænsninger

Rapporten peger desuden på, at der udsigt til forbedringer i lønkonkurrenceevnen som følge af mere afdæmpet lønudvikling i Danmark. Omvendt forventes et tab af markedsandele. Landbrug & Fødevarer ser ligesom rådet tabet af markedsandele i forlængelse af en historisk dårlig konkurrenceevne, men i den sammenhæng er det også vigtigt at bemærke at et begrænset produktionspotentiale i Danmark måske spiller en mere betydende rolle. En større og bedre udnyttelse af vores produktionspotentiale kræver, at der sker en forbedring af rammevilkår og produktionsmuligheder for danske eksportvirksomheder i årene fremover. Man bør derfor i højere grad kikke på mulighederne for at skabe en bæredygtig men samtidig intensiv produktion i Danmark, som kan imødekomme verdensmarkedets efterspørgsel.

Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

Tillidskrise trækker væksten ned

Rapporten fremhæver, at konjunkturudsigterne for dansk økonomi er blevet kraftigt påvirket af den svigtende tillid til offentlige finanser i Europa og den der af følgende tillidskrise. Tillidskrisen har betydet, at der stort set ikke har været økonomisk fremgang i Danmark det seneste halvandet år. Det betyder samtidig, at der ikke er udsigt til et egentligt opsving de nærmeste år. Konkret skønnes BNP at vokse med 1¼ pct. i 2012 og 2013 og med 1½ pct. i 2014. En væsentlig forudsætning for skønnet er imidlertid at der sker en genopretning af tilliden til de europæiske økonomier.

Landbrug & Fødevarers seneste prognose for årene 2012 til 2013 er noget mere pessimistisk. Særligt forventer vi ikke samme genopretning af tillidskrisen som rådet, hvilket resulterer i noget mere begrænset vækst i privatforbrug og investeringer.

Finanspolitik trækker væksten op i 2012 og ned i 2013...

Væksten i 2012 holdes oppe af regeringens finanspolitiske lempelser, men det ændrer dog ikke nævneværdigt ved konjunkturbilledet, og prisen er opstramninger af de offentlige finanser der skal foretages i 2013 for at sikre at Danmark overholder henstillingen fra EU.

Landbrug & Fødevarer anser det for helt naturligt, at Danmark fører en troværdig og holdbar økonomisk politik, og heraf følger også, at det skal sikres, at EU henstillingen overholdes.

... og vi skal heller ikke forvente meget fra investeringer, forbrug og eksport

Vismændene peger på, at hverken investeringer, privatforbruget eller eksporten kan drive væksten i Danmark. Det er oplagt, at man i en global verden, der er præget af krise og usikkerhed, kan blive grebet af pessimisme. Men Landbrug & Fødevarer mener, at der er håb for eksporten, ikke mindst på de nye markeder som f.eks. Kina og de øvrige BRIK-lande. Det peger Rådet også selv på.

Genopretning af vækst kræver reformer

En genrejsning af den økonomiske vækst kræver dog konkrete mål og handlingsplaner for vækstpolitikken i Danmark. Og det er derfor vigtigt, at de kommende trepartsforhandlinger og skattereform sikrer holdbare løsninger, som kan modsvare fremtidens finanspolitiske udfordringer.

Dansk Erhverv

1. Konjunkturvurdering

Det altoverskyggende problem i dansk økonomier den nuværende lavvækstfælde – og derfor bør netop vækstinitiativer på både kort og langt sigt være det vigtigste fokuspunkt i den økonomiske politik.

Dansk Erhverv deler Det Økonomiske Råds overordnede vurdering af konjunktursituationen. Til trods for positive engangseffekter i 2012, bliver BNP-væksten lav – og europæisk økonomi befinder sig på særdeles usikker grund, hvilket også smitter af på dansk økonomi. Dansk økonomi drives primært af engangseffekter i form af fremrykkede offentlige investeringer og udbetaling af efterlønsbidrag. Hertil kan i samme kategori lægges det nyligt foreslåede investeringsvindue. Det usikre grundlag gør, at BNP-væksten i 2012 og i særdeleshed privatforbruget kan blive lavere end forventet.

Dansk Erhverv er enig i, at væksten i de kommende år i høj grad afhænger af den indenlandske efterspørgsel. Udsigten til yderligere betydelig vækst i eksporten fra det nuværende høje niveau, er ikke længere så gunstig, eftersom væksten på nogle af de store eksportmarkeder er nedjusteret betydeligt. Det understreger blot vigtigheden af at øge dansk konkurrenceevne, så vi får bedre fat i verdens nye vækstmarkeder.

Dansk Erhverv har noteret sig, at serviceeksporten i 2011 er steget med 8,1 pct. og ventes - modsat vareeksporten - fortsat at stige betydeligt i 2012 og 2013. Fremgangen viser serviceeksportens stigende betydning for dansk økonomi bl.a. i form af turismeindtægter, kommunikations-, forsikrings- revisions- og andre rådgivningstjenester.

Væksten i den indenlandske efterspørgsel i 2012 og 2013 afhænger af, at danskerne igen begynder at forbruge. Den ekspansive finanspolitik og udbetaling af efterlønsindbetalinger vil løfte forbruget mærkbart i 2012. Det Økonomiske Råd har siden efteråret opjusteret forventningen til vækst i privatforbruget til 2,3 pct. i 2012. Dansk Erhverv er noget mindre positiv med en forventning på +1,7 pct. i sin seneste økonomiske prognose fra marts 2012. Forbrugsefterslæb og efterlønsudbetaling trækker op, men boligmarkedet, international usikkerhed og fortsat noget tilbageholdende meldinger fra detailvirksomhederne holder Dansk Erhvervs forventninger nede. Det kan ikke afvises, at der vil ske yderligere nedjustering af forbrugsforventningerne senere på året.

Forbrugstilbøjeligheden er fortsat bekymrende lav (jf. figur I.24) til skade for samfundsøkonomien i almindelighed og for detailhandlen i særdeleshed. På den bag-

grund beklager Dansk Erhverv det stigende afgiftstryk – og i særdeleshed den nye fedtafgift og de stigende punktafgifter på grænsehandelsfølsomme varer som øl, vin, slik, sodavand og tobak, der fører til øget grænsehandel og stigende inflation. Det er tiltag, der skader den indenlandske efterspørgsel og beskæftigelse.

Det Økonomiske Råd vurderer, at erhvervsinvesteringerne vil stige med 6,7 pct. i 2012. Dansk Erhverv er enig i, at erhvervslivets investeringer vil øges markant i år, på grund af et voldsomt investeringsefterslæb. Hertil kommer det nye investeringsvindue, som der i sagens natur ikke er taget højde for i forårsrapporten fra Det Økonomiske Råd. I modsat retning trækker den fortsatte kreditklemme og generelt øgede låneomkostninger som følge af de skrapere krav til bankerne.

Dansk Erhvervs medlemsvirksomheder er i seneste medlemsrundspørge fra februar kun meget forsigtigt optimistiske omkring investeringsniveauet. Ud af 740 medlemsvirksomheder forventede 23 pct. et stigende investeringsniveau i 2012 sammenlignet med 2011. 58 pct. forventede uændret investeringsniveau, mens 19 pct. forventede et fald i investeringer. Der er dog trods alt tale om højere forventninger end ved forrige måling i september/oktober 2012.

Dansk Erhverv mener, at der skal føres en økonomisk politik, som går på to ben samtidig.

På den ene side skal der holdes fast i konsolidering og reformdagsordenen på udbudssiden – det er altafgørende for at mindske usikkerheden om dansk økonomis fremtid. En ansvarlig økonomisk politik er grundlaget for at sikre stabile rammer for virksomhederne og genskabe tilliden hos forbrugerne, herunder at sikre en fortsat lav rente.

På den anden side er det af hensyn til efterspørgselssiden vigtigt at holde muligheden for at overveje den planlagte finanspolitiske stramning åben. Ved at stramme hårdt op, risikerer man at ramme efterspørgslen i en sådan grad, at muligheden også for langsigtet vækst svækkes, eksempelvis via et unødigt fald i den strukturelle arbejdsstyrke via flere langtidsledige, der mister tilknytningen til arbejdsmarkedet og/eller unge, der ikke får brugt deres uddannelse.

Af mulige efterspørgselsstimulerende tiltag i den forbindelse kan nævnes, at de planlagte nye afgifter på sukker i sammensatte varer samt afgift på reklametryksager kan tages af bordet – de er både kontraktive og modproduktive. Samtidig kan man skrue op for ambitionerne i servicedelen af Boligjobplanen efter svensk forbillede, fremfor som planlagt at nedlægge denne del af ordningen i 2013.

2. Europæisk statsgældskrise

Udover de demokratiske og handelsmæssige fordele, der er ved EU og det indre marked, så er EU også en konstruktion, hvor man er nødt til at vise en vis solidaritet landene imellem – og hvor det i sidste instans er i Danmarks interesse, at græsk og spansk økonomi ikke nedsmelter. Det indebærer omvendt også, at man ikke skal kunne skubbe regningen videre til naboen. Dansk Erhverv er enig i, at der kan være plads til at trykke mere på speederen i lande som Tyskland og Danmark, men vi noterer os Det Økonomiske Råds vurdering af, at det kun indirekte og i beskedent omfang vil hjælpe Grækenland, Spanien m.v.

Dansk Erhverv deler Det Økonomiske Råds syn på skat på finansielle transaktioner. Uanset hvad man i øvrigt måtte mene om den finansielle sektor, vil en Tobin-skat blive overvæltet på resten af erhvervslivet og de europæiske forbrugere. Bankernes øgede udgifter sendes videre til de europæiske borgere og erhvervsliv – f.eks. i skikkelse af gebyrer, faldende udlån og mindre risikovillig kapital. Det er præcis det modsatte, europæisk og dansk økonomi har brug for. I den sammenhæng deler vi øvrigt også opfattelsen af, at en eksport af den danske konstruktion med lønsumsafgift (FAT) i den finansielle sektor muligvis kan være en farbar vej på EU-niveau også.

Dansk Erhverv finder det afgørende, at der med EU's finanspakt nu lægges større vægt på den strukturelle saldo, da det er den mest relevante parameter i vurderingen af de forskellige landes reformbehov. Bagsiden af medaljen er imidlertid, at definitionen af den strukturelle saldo indeholder elastik i metermål og oplagt vil svinge meget fra land til land.

3. Langsigtede finanspolitiske udfordringer

Kapitlet illustrerer, at det er lavvæksten, der er det dominerende problem i dansk økonomi – i langt højere grad end vores offentlige finanser er det.

Dansk Erhverv finder målsætningerne i 2020-planen gode og ambitiøse – men ambitionerne gør det ikke alene. Derfor har Dansk Erhverv fremlagt en gennemarbejdet, erhvervsvenlig og vækstorienteret skattereform, der er indenfor rammerne af det politisk realistiske, og som indeholder forbedringer og finansiering for 34 mia. kr. og som ifølge DREAM-beregninger sikrer et arbejdsudbud på 25.100 i 2020 og et bidrag til den finanspolitiske holdbarhed på 9,3 mia. kr. årligt, hvilket i DREAM-konteksten lige akkurat er nok til at ændre det uholdbare grundforløb til holdbart. 53 pct. af finansieringen hentes indenfor skattesystemet og 47 pct. udenfor.

Dansk Erhverv er enig i, at det kan være problematisk at stramme finanspolitikken for meget frem mod 2020. Konkret kan det være en fejl, hvis et kunstigt hensyn til

at overholde budgetkravet i EU gør at Danmark strammer unødigt hårdt op i 2013, fremfor at sikre en mere blød udfasning af de vedtagne stimuli frem mod 2015.

Dansk Erhverv støtter et hævet ambitionsniveau for Offentlig-Privat-Partnerskab (OPP), der netop i krisetider kan tilvejebringe midler til nye investeringer i digitalisering og infrastruktur som f.eks. en havnetunnel i København.

Ligesom DØR, glæder Dansk Erhverv sig over den nye budgetlov og de heri indbyggede incitament. Betydning er svær at overvurdere. Der er grund til på den baggrund at forvente bedre fremadrettet budgetoverholdelse i kommuner og regioner, hvilket vil være en stor fordel, ikke bare politisk, men i høj grad også i planlægning af den økonomiske politik.

Finansrådet

Konjunkturvurdering og økonomisk politik

Finansrådet deler overordnet formandskabets vurdering af udviklingen i dansk og europæisk økonomi. For dansk økonomis vedkommende er vi dog mere bekymrede for udsigterne for 2012, end formandskabet er. Især skønnet for det private forbrug synes at ligge højt. Hvad angår det offentlige forbrug og investeringer, er det tvivlsomt, om de planlagte ekspansive tiltag kan nå at slå igennem.

Fordelingen af de ekspansive tiltag mellem 2012 og 2013 med henholdsvis lempelse og stramning er uhensigtsmæssig i lyset af de konjunkturmæssige udsigter. Givet forsinkelserne i fx de offentlige investeringer kan problemstillingen dog blive mindre. Situationen viser, hvor vanskeligt det er at bruge finanspolitik til at justere mindre ubalancer.

Vi er ligeledes enige i, at udsigterne er meget afhængige af håndteringen af især den græske statsgældskrise og ikke mindst de afledte effekter.

Finansrådet bakker op om formandskabet anbefaling af, at den danske finanspolitik skal leve op til EU's henstilling. Formandskabets overvejelser om at reducere EU's krav til opstramning for Danmarks vedkommende kan dog være fornuftige.

Af hensyn til den overordnede stabilitet i Europa, bør man fra dansk side støtte en europæisk vækstpakke. Det vil ikke være en mirakelkur, men kan på kort sigt gavne tilliden i de europæiske befolkninger. En vækstpakke bør dog vedtages under fortsat hensyn til den allerede igangværende reformproces, ligesom det heller ikke må ændre på de enkelte landes incitament til budgetdisciplin.

Mellem- og langsigtede fremskrivninger

Formandskabets mere positive vurdering af udsigterne frem mod 2020 bør ikke give anledning til at slække på reformdagsordenen, da de ikke ændrer på den langsigtede holdbarhedsudfordring.

Hvis der viser sig at være et uventet finanspolitisk råderum frem mod 2020, bør det anvendes til at sikre skattelettelser og/eller konsolidere de offentlige finanser.

Finansrådet noterer sig, at der på langt sigt tilsyneladende er holdbarhed. Dette understreger vigtigheden af de allerede gennemførte reformer, og bør tilskynde til at fortsætte reformarbejdet mod en holdbar finanspolitik. Der er dog stor usikkerhed forbundet med fremskrivninger, hvilket taler for at fastholde forsigtighedsprincippet. Det er nemlig helt afgørende, at den danske økonomiske politik er troværdig, så kapitalmarkederne fortsat har tillid til dansk økonomi.

Efter 2020 er der dog en lang årrække med strukturelle underskud, der er større end EU's krav på maksimalt ½ pct. En løsning kunne være at fremrykke indtægter eller udskyde udgifter. Finansrådet finder imidlertid ikke, at en fremrykning af fx beskatningen af pensioner er en farbar vej, da det blot vil forskyde problemerne. Pensionskatteindtægterne bør komme på et tidspunkt, hvor udgifter til fx pleje og sundhed vil stige. Argumentet for at bruge OPP bør heller ikke være en sminkning af holdbarhedsproblemet, men bør bruges, fordi OPP generelt er en god idé. Løsningen er i stedet fortsatte reformer, der nedbringer den danske gæld og renteudgifter. Udover at styrke den langsigtede vækst vil det også give et finanspolitisk råderum, der kan bruges i lavkonjunkturer.

Trods de bedre offentlige finanser er Danmarks konkurrenceevne fortsat meget problematisk, og det er vigtigt, at der fokuseres på at styrke erhvervslivets rammer, herunder et skattesystem, der gør det attraktivt at arbejde og investere i Danmark. Hvis vi ikke får hævet den danske produktivitet, kommer det til at gå ud over den danske velfærd.

Den finansielle sektor og vækst

Finansrådet er helt enige i formandskabets betragtninger omkring en finansiel transaktionsskat (FTT). Det er vigtigt at huske på, at en FTT vil ramme husholdninger og almindelige virksomheder, fx i form af lavere pensionsudbetalinger, højere priser ved optagelser af et boliglån og højere kapitalomkostninger. Det, der forventes at ramme finansielle virksomheder vil i stedet lægges over på slutkunderne i form af højere renter og gebyrer. Dermed er en FTT en skat på vækst. Desuden mindsker en FTT likviditeten i pengemarkederne, hvilket hæmmer effektiviteten.

Hvis hensigten er at beskatte den finansielle sektor hårdere, foreslår formandskabet i stedet en finansiel aktivitetsskat (FAT), svarende til den danske lønsumsafgift. Finansrådet vil dog gerne understrege, at det heller ikke er omkostningsfrit for bankkunderne.

Finansrådet vil også gerne understrege, ligesom formandskabet, at der allerede er en betydelig regulering af den finansielle sektor på vej, bl.a. i form af højere krav til kapital og likviditet. Det kan være med til at mindske sandsynligheden for nye finanskriser. Kravene til bankernes kapital i Europa er ligeledes blevet strammet ovenpå den europæiske gældskrise. Det er i forbindelse med indføring af ny regulering vigtigt, at man tager hensyn til timingen. Indføres de i en tid med lavkonjunktur, risikerer man at hæmme bankernes udlånsevne unødigt, hvilket kan forstærke en lavkonjunktur. Det er ligeledes afgørende at rette finde det rette balancepunkt for reguleringsomfanget. Bliver kravene til fx kapitaldækning for høje, kan det betyde mindre udlån og mindre vækst.

FTF – Hovedorganisation for offentligt og privat ansatte

Konjunkturvurderingen

Formandskabet når i sin vurdering af den danske økonomi frem til, at der med de reformer, der er vedtaget i de senere år og på baggrund af den seneste befolkningsprognose, vil være tale om at de offentlige finanser er mere end holdbare, når vi når 2020. FTF er opmærksom på, at det ikke er ensbetydende med, at der ikke også på længere sigt kan være behov for reformer, der øger arbejdsudbuddet og forbedrer de offentlige finanser. Men det giver os den mulighed, at de reformer der skal sættes i gang inden 2020 kan times, så de passer bedst muligt med den aktuelle konjunktursituation. Arbejdsudbuddet kan således øges, når vi er sikre på, at ledigheden er aftagende, og der vil være behov for flere hænder på arbejdsmarkedet.

Formandskabet nedtoner i forhold til tidligere vurderinger behovet for at gennemføre reformer, der skal øge arbejdsudbuddet inden 2020, da finanspolitikken i dag er mere end holdbar. Formandskabet pointerer, at en fortsættelse af reformdagsorden sikrer råderum til en forsat udvikling af velfærdssamfundet. Efter FTF's opfattelse er det en rigtig prioritering ikke mindst set i lyset af, at en velfungerende offentlig sektor er af afgørende betydning for væksten i den private sektor, og er med til at sikre et fordelingsmæssigt mere lige Danmark. Dertil kommer, at en begrænset vækst i den offentlige sektor i forhold til den private sektor på sigt vil betyde kvalitetsforskelle mellem den offentliges og private sektors ydelser.

Formandskabet peger på, at det kan være uhensigtsmæssigt, at der allerede i 2013 strammes voldsomt op på finanspolitikken for at leve op til den henstilling om of-

fentlige underskud Danmark fik fra EU i 2010, specielt i lyset af, at Danmark faktisk ikke har overskredet grænsen for budgetunderskud på 3 pct. af BNP siden. FTF er enig i, at opsvinget ikke er kommet tilstrækkeligt i gang til, at vi bør risikere at dæmpe væksten med 1 pct. af BNP. Som formandskabet beskriver det, er den danske økonomi væsentlig mere robust på de fleste områder end andre økonomier i EU, og der er derfor ingen grund til at risikere opsvinget ved at bremse alt for hårdt op.

Indførslen af budgetloven som giver politikerne mulighed for at styre den offentlige økonomi tæt bør efter FTF's opfattelse netop kunne bruges til, at der blødes op på kravene til finanspolitikken, fordi politikerne med budgetloven har mulighed for at lave stramningerne, når væksten er kommet godt igen.

Europæisk gældskrise

Formandskabet peger i sit oplæg på, at vækst- og stabilitetspagten i EU har været administreret for lempeligt, og det nu svider til den europæiske økonomi, som er i dyb krise. Finanspagten stiller krav om sanktioner og lovimplementering af kravene til de offentlige finanser. Der er fra mange sider rejst tvivl om det fornuftige i, at der strammes så voldsomt til, og at det skal ske samtidigt i så mange lande. FTF er enig i den kritik. FTF mener, at der er et stort behov for at igangsætte initiativer på EU-niveau til fremme af vækst og beskæftigelse, og at initiativnetil fremme af vækst og beskæftigelse skal have samme forpligtigende karakter, som kravene til de offentlige finanser fx i form af en egentlig vækstpagt. Initiativerne til fremme af vækst- og beskæftigelsesudviklingen skal på samme vis som underskuds- og gælds målsætningerne konkretiseres med faste mål, som enkeltstaterne og/eller skal opnå indenfor en bestemt periode.

FTF hæfter sig også ved at DØR påpeger, at finanspagtens budgetkrav kombineret med at dansk økonomi er holdbar, kan betyde, at der skal igangsættes reformer efter 2020, som kan være u hensigtsmæssige fx ud fra et generationsfordelingshensyn.

Lønsumsafgift

FTF tager stærkt afstand fra DØR's konklusion vedrørende FAT (lønsumsafgift). Det er besynderligt, at vismændene frem for en adfærdsregulerede beskatning (FTT) peger på beskatning af arbejdskraft, som i sagens natur er direkte skadelig for beskæftigelsen – og dermed giver mindre provenu. Det ville være ønskeligt, at DØR forholder sig til disse negative sider af en FAT. Vi er uenige i, at FTT ikke vil være adfærdsregulerende. Med en FTT er det tværtimod muligt at ramme spekulative investeringer samt det såkaldte skyggebankssystem - forretningstyper, som reelt ikke understøtter realøkonomien. Vi er ligeledes uenige i, at en FTT i højere grad end en FAT væltes over på almindelige kunder, hvilket DØR ikke begrundes nærmere. Vi er dog enige med DØR om, at en bankskat i form af balancebeskatning er hensigtsmæssig, men noterer os, at dette ikke uddybes yderligere i rapporten.

OPP og beskatning af pensioner

Formandskabet peger i sit diskussionsoplæg på, at OPP og fremrykning af skat på pensioner alene vil betyde omfordeling af profilen af den offentlige saldo. FTF er helt enig med formandskabets betragtninger om, at en fremrykning af skatten på pensioner til indbetalingstidspunktet, er risikabel, fordi man risikere at provenuet ikke vil være tilstede, når udgifterne for den offentlige sektor opstår. Derudover kan det skade incitamentet til pensionsopsparing. FTF har i sit vækstoplæg forslået, at OPP anvendes i højere grad, og at PAL-skatten nedsættes for projekter som pensionssektoren deltager i som er målrettet infrastruktur og udvalgte brancher i det private erhvervsliv, der kan skabe vækst.

Skat

Formandskabet peger i oplægget på, at afskaffelsen af skattestoppets nominalprincip bør udvides til også at omfatte boligskatterne. Det er FTF helt enig i. En kommende skattereform bør ikke på forhånd udelukke, at boligbeskatningen vil kunne yde et bidrag til finansiering af lettelse af skatten på arbejde, samtidig med at en gradvis genindførelse af beskatningen af ejendomme på baggrund af den aktuelle værdi, vil kunne medvirke til at reducere fremkomsten af en ny boligprisboble. Derudover er FTF enig i formandskabets anbefaling om at øge beskatningen af Nordsøolien. En styrket beskatning af nordsøolien kan anvendes til at lempe beskatningen af arbejde og derigennem virke vækstfremmende.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Konjunkturvurdering

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) er overordnet set enig i, at udsigterne for vækst og arbejdsmarked tegner sløve i 2012 og 2013, mens man kan håbe på bedre tider i 2014. Når det er sagt, er vi mere optimistiske, hvad angår udviklingen i den private beskæftigelse, mens vi er langt mere tvivlende, hvad angår den offentlige beskæftigelse.

Formandskabets 2020-fremskrivning illustrerer på bedste vis den usikkerhed, der ligger i den type fremskrivninger. Sammenlignet med grundforløbet fra Finansministeriets nye 2020-fremskrivning (udfordringsforløbet fra Konvergensprogram 2012 (KP12), dvs. uden nye reformer) stiger beskæftigelsen i vismændenes fremskrivning med ca. 50.000 personer (25-30.000 opgjort i fuldtidsbeskæftigede) mere frem mod 2020. Forskellen i beskæftigelsesudvikling angives at være en af hovedforklaringerne på, at underskuddet på det offentlige budget i 2020 i Formandskabets fremskrivning "kun" er 2 mia. kr. mod 7 mia. kr. i udfordringsforløbet fra KP12. Samlet kunne det være relevant med en mere systematisk gennemgang af forskellene mellem

de to fremskrivninger end den, der er angivet i sammenligningstabel I.13 i diskussionsoplægget.

AE er enig i, at vi risikerer at få skadet strukturerne på arbejdsmarkedet, hvis lavvæksten fortsætter flere år frem. Men kommer vi ind i god højkonjunktur, må der også være mulighed for, at strukturerne måske ikke er så skadede, som det forudsættes i fremskrivningen. Det kunne være interessant med en analyse af hvor stor skade, den økonomiske krise har påført dansk økonomi, herunder arbejdsmarkedet og produktiviteten.

Den finanspolitiske opstramning i 2013 er ifølge Formandskabet "*ikke afstemt med konjunkturerne*"¹, Idet "*svag udvikling i efterspørgsel og produktion indebærer, at der i følge prognosen først kommer gang i beskæftigelsen i løbet af 2013 eller 2014*". AE er meget enig i dette synspunkt.

Formandskabet bifalder på den ene side det større internationale fokus, der med Finanspagten er kommet på den strukturelle saldo. På den anden side anerkendes usikkerheden ved opgørelsen af dette begreb, herunder at institutionelle forhold (jf. danskernes fradrag for pensionsindbetalinger) kan påvirke niveauet. AE er enig i, at strukturel saldo er et vigtigt pejlemærke til måling af de offentlige financers styrke og holdbarhed, og er helt enig i, at begrebet er forbundet med stor usikkerhed.

AE savner konkrete anbefalinger fra vismændene til den økonomiske politik. Det ideelle i, at der strammes senere eller lempes mere langsomt bliver diskuteret, men anbefales ikke konkret.

Den europæiske statsgældskrise

Formandskabet konkluderer bl.a., at stabilitets- og vækstpagten har fejlet og ikke har kunnet sikre tilstrækkelig finanspolitisk disciplin. I forlængelse heraf anfører Formandskabet, at "*En møntunion kræver en vis samordning af finanspolitikken*". AE er meget enig. Hvis møntunionen skal kunne fungere, er det vigtigt også at samarbejde omkring finanspolitikken. Det gælder både i gode og i dårlige tider.

Formandskabet anfører, at de finanspolitiske stramninger i de mest udsatte lande er nødvendige, selvom der er behov for det modsatte. I forlængelse heraf rejser vismændene spørgsmålet om, hvorvidt en mere lempelig finanspolitik i de relativt stærke EU-lande kunne være relevant. "*Det anbefales fortsat at EU-henstillingen overholdes, men reviderede henstillinger kan evt. blive en del af en mere ekspansiv finanspolitik på EU-niveau*".

¹ Dansk Økonomi, Forår 2012, Det Økonomiske Råd.

AE er enig i, at der er behov en mindre stram/mere ekspansiv finanspolitik i EU. Der er adskillelige europæiske lande, som Danmark, Holland, Sverige, Tyskland, Østrig og Finland, som stadig har et godt udgangspunkt med relativt sunde offentlige finanser, og som samtidig har et stort privat opsparingsoverskud. I disse lande er der derfor råderum til at stimulere økonomien.

Formandskabet nævner endvidere muligheden for at tilføre midler fra EU's strukturfonde til vækstinitiativer i de gældsplagede lande. AE bakker op om et sådant initiativ. Et yderligere initiativ kunne være at øge EIB's kapital.

Langsigtede finanspolitiske udfordringer

Formandskabet vurderer, med de anvendte beregningsprincipper, at finanspolitikken er overholdbar med 0,2 pct. af BNP (svarende til knap 4 mia. kr.). Det er første gang, siden Formandskabet begyndte at lave holdbarhedsberegninger i 1998, at finanspolitikken vurderes at være (mere end) holdbar. AE er enig i, at de offentlige finanser på langt sigt må anses for holdbare set i lyset af de opstramninger, der er gennemført, herunder navnlig vedtagelsen af tilbagetrækningsreformen. Samtidig er det værd at bemærke, at holdbarheden ville blive forbedret med yderligere 0,3 pct. af BNP, hvis Formandskabet ikke havde valgt at videreføre ejendomsværdiskattestoppet efter 2020. AE mener, at ejendomsværdiskatten ikke bør vedblive at være låst fast i kroner og ører.

AE er også enig i, at beregninger af den finanspolitiske holdbarhed i sagens natur er forbundet med stor usikkerhed på grund af de mange beregningsantagelser. Men selvom det efterfølgende viser sig, at fx det offentlige forbrug (fx på sundhedsområdet) stiger kraftigere, end det, der er lagt til grund, ville det ikke have været hensigtsmæssigt at indregne dette "standardløft" i holdbarhedsberegningerne. Det skyldes, at udgangspunktet for holdbarhedsberegningerne bør være en forudsætning om uændrede reale standarder pr. bruger i det offentlige forbrug. Hvis kommende generationer efterfølgende vælger en højere servicestandard end i dag, må det være disse generationer, der skal håndtere finansiering.

Med hensyn til de mange år med budgetmæssige underskud efter 2020 er det ifølge AE ikke relevant på nuværende tidspunkt at tage stilling til, hvordan disse underskud skal håndteres. Danmark er et af de lande i EU, der har de sundeste offentlige finanser og en meget høj troværdighed på de finansielle markeder. Der er intet, der tyder på, at denne position bliver ændret i de kommende år.

Samtidig er det væsentligt at bemærke – som også vismændene gør – at den offentlige sektor har et stort "skjult" aktiv i pensionssektoren i form af udskudte skatter, idet pensionsopsparingen som udgangspunkt først beskattes på udbetalingstidspunktet. Hvis fradragsmulighederne for pensionsindbetalinger begrænses, vil det kunne

forbedre de offentlige finanser efter 2020 og dermed medvirke til at ”flytte” provenu fra år med overskud til år med underskud. Udover at en delvis fremrykning af beskatningen fra udbetalings- til indbetalingstidspunktet kan medvirke til at mindske underskuddene på de offentlige finanser efter 2020, kan en delvis fremrykning af beskatningen også give et mere robust skattesystem – bl.a. i forhold til risikoen for, at pensionsformuerne efterfølgende trækkes ud af Danmark til beskatning i lavskatte-lande.

Særlig sagkyndig Birgitte Sloth

Rapporten dokumenterer, at dansk økonomi fortsat er i en alvorlig konjunktursituation med risiko for yderligere forværring. Samtidig er der behov for konsolidering af de offentlige finanser, og dermed begrænsede muligheder for at føre ekspansiv finanspolitik. Situationen er tilsvarende alvorlig i en række andre europæiske lande og direkte truende i en række lande i Sydeuropa. De manglende muligheder for at føre ekspansiv politik kan både i Danmark og i andre europæiske lande henføres til for ekspansiv politik under den forudgående højkonjunktur. I en situation med højkonjunktur og overnormal beskæftigelse og tilsvarende høje skatteindtægter og lave udgifter til transfereringer, indebærer neutral finanspolitik, at der skal være overskud på de offentlige finanser, men dette har kun i begrænset omfang været tilfældet i de ramte økonomier.

For at forhindre en tilsvarende adfærd i fremtiden er det umiddelbart en god idé at lægge større vægt på den strukturelle offentlige saldo ved formulering af finanspolitiske krav som i finanspagten, men det er ikke uproblematisk, da der er større praktiske og metodemæssige usikkerheder ved opgørelsen af strukturelle saldi end for faktisk saldi. Det betyder, at det i et vist omfang er muligt for regeringer at manipulere med de opgjorte saldi, og dermed eksempelvis have at have højere offentligt forbrug end finanspagten forudsætter. I mange situationer vil regeringer alt andet lige ønske et højere offentligt forbrug. Når borgerne værdsætter det offentlige forbrug, kan et højt offentligt forbrug bedre mulighederne for genvalg. Desuden betyder anvendelse af det økonomiske råderum, at råderummet for kommende regeringer bliver mindre, hvilket alt andet lige betyder, at den siddende regering får forholdsvis mere indflydelse på sammensætningen af det offentlige forbrug. Det er derfor usikkert, om overgangen til strukturelle saldi vil have den ønskede effekt i tilstrækkeligt omfang.

En budgetlov der begrænser størrelsen af den strukturelle (eller faktiske) offentlige saldo i Danmark, kan medvirke til at sikre en mere hensigtsmæssig finanspolitik i fremtiden, selvom det naturligvis altid vil være muligt for et folketingsflertal at dispensere og fastlægge offentlige udgifter og indtægter, der indebærer strukturelle

underskud. Men budgetloven kan også have uheldige effekter. Dels utilsigtede virkninger på fordelingen mellem generationer, og dels inefficent ressourceanvendelse eksempelvis i form af for lavt niveau for vedligeholdelse og reinvesteringer i offentligt ejet kapitalapparat. Dette kan allerede være et problem i dag, hvor budgetstyring af eksempelvis de kommunale udgifter kan føre til for lavt niveau for vedligeholdelse af kapitalapparat som bygninger, kloaker og veje. Nye finansieringsmodeller for offentlige investeringer i form af offentlige-private-partnerskaber (OPP) kan eventuelt udnyttes til at afhjælpe dette problem.

For at kunne vurdere størrelsen af den strukturelle saldo er det nødvendigt med mere viden om arbejdsmarkedet også i Danmark. Det er desuden vigtigt løbende at overvåge i hvilket omfang, den øjeblikkelige konjunktursituation påvirker den strukturelle ledighed, herunder især at få et grundlag for at vurdere, om der er brug for yderligere særlige initiativer for at sikre, at unge og nyuddannede opbygger og bevarer stabil tilknytning til arbejdsmarkedet trods en konjunktursituation med betydelig arbejdsløshed. Det vil være hensigtsmæssigt, hvis formandskabet undersøger disse forhold snarest og løbende.

Ud over de usikkerheder der knytter sig til opgørelsen af den strukturelle saldo, er der også usikkerhed om råderummet for økonomisk politik, blandt andet fordi det er usikkert hvor store ubalancer de finansielle markeder vil tolerere uden at forlange højere rente på finansiering af offentlig gæld. Som forklaret i rapportens del II (boks II.2), så kan der være et element af selvopfyldende forventninger ("multiple ligevægte"), således at forventninger om høj gæld ("gældsservicering umulig") fører til højere rente og dermed i sig selv øger holdbarhedsproblemet og gælden. Det er glædeligt, at formandskabet således anerkender, at økonomisk teori ikke altid giver mulighed for entydig forudsigelse af udviklingen, og at det kan være nødvendigt at inddrage eksempelvis "ikke dybt funderede stemningsskift" ved forudsigelse og forklaring af den økonomiske udvikling.

Som anført i rapporten indebærer den aktuelle økonomiske politik en stor planlagt opstramning i finanspolitikken i 2013 primært som følge af et fald i de offentlige investeringer. Denne opstramning forekommer ikke hensigtsmæssig i den nuværende konjunktursituation, men bliver formodentlig også mindre drastisk end planlagt, da de offentlige investeringer næppe kan styres så præcist som planlagt. Forsinkelser vil indebære, at investeringer flyttes fra 2012 til senere. Samtidig kan man, som nævnt i rapporten, forvente en vis stigning i private investeringer i boligrenoveringer og energivirksomheder. Desuden vil de midlertidige skattelettelser for investeringer som indgår i regeringens udspil til skattereform, yderligere bidrage til at øge de private investeringer på kort sigt, hvilket er hensigtsmæssigt i den nuværende alvorlige konjunktursituation.

Formandskabets fremskrivninger tyder på, at tilbagetrækningsaftalen og ophævelsen af nominalprincippet for afgifter er tilstrækkelige til at sikre, at de offentlige finanser er godt og vel holdbare. Det er glædeligt, men sådanne fremskrivninger er naturligvis usikre og sammen med hensynet til et fremtidigt økonomisk-politisk råderum, betyder det, at der fortsat er brug for reformer. I den nuværende konjunktursituation forekommer det vanskeligt at gennemføre reformer, der øger arbejdsudbuddet på kort sigt, eksempelvis arbejdstidsforøgelser. Til gengæld bør det være muligt at gennemføre reformer, der påvirker arbejdsudbuddet indirekte eller langsigtet, som for eksempel regeringens udspil til skattereform, reformer af førtidspensionssystemet og reformer og tiltag der sikrer et højere uddannelsesniveau. Tilsvarende bør det være muligt at gennemføre reformer, der direkte forbedrer de offentlige finanser, eksempelvis ophævelse af nominalprincippet også for boligbeskatning eller indførelse af brugerbetaling for visse offentlige ydelser.

Særlig sagkyndig Torben M. Andersen

Dette er en prisværdig kort rapport. I udgiftsloftets ånd kan man ønske, at dette vil være en norm for fremtidige rapporter, dog vil det være ønskeligt inden for denne prioritering med et højere indhold af nye analyser.

Vækstudsigterne er beskedne som følge af både den internationale konjunktursituation og en fortsat opretning af en række balanceproblemer i dansk økonomi. Der er således ikke udsigt til en stigning i beskæftigelsen, og arbejdsløsheden vil være på et stort set uændret niveau i prognoseårene. Finanspolitikken understøtter aktiviteten i 2012, men hensynet til konsolidering af de offentlige finanser gør, at finanspolitikken vil virke kontraktivt i 2013. Finanspolitikken sikrer således en opfyldelse af EU's henstillinger, mens aktivitetshensyn kunne tilsige en lidt langsommere opretning.

Et centralt spørgsmål er, i hvilket omfang den aktuelle krise forårsager en stigning i den strukturelle ledighed. Dette er af betydning for krisens sociale og økonomiske omkostninger, men det er også af stor betydning for de fremtidige tilpasningsmuligheder og de offentlige finanser. I rapporten lægges der til grund, at strukturarbejdsledigheden fortsat vil være omkring 3½ %. Der er dog ikke en nærmere diskussion heraf. Det havde været ønskeligt med en nærmere analyse af dette, herunder krav til arbejdsmarkedspolitikken, for at sikre, at strukturledigheden ikke stiger. Niveaut for strukturledigheden er samtidig af afgørende betydning for den økonomisk politiske strategi. Skulle strukturledigheden stige, vil det have betydning for de offentlige finanser i negativ retning. Samtidig rejser det flere spørgsmål i forhold til strategien med at øge arbejdsudbud og beskæftigelse. Forbindelseslinjen mellem øget arbejdsudbud og beskæftigelse går igennem jobsøgning (intensitet og mobilitet) og løndan-

nelse, som begge er afgørende for jobskabelse. I en lille åben økonomi som den danske vil en forbedring af lønkonkurrenceevnen skabe øget efterspørgsel og dermed grundlag for en beskæftigelsesstigning. En forøgelse af arbejdsudbuddet vil derfor på kort sigt betyde lønmoderation, men på længere sigt vil lønningerne være bestemt af produktiviteten, og beskæftigelsen vil afhænge af arbejdsudbuddet. At vente med at øge arbejdsudbuddet til ledigheden er nær eller under det strukturelle niveau har den indbyggede risiko, at det kan udløse lønstigninger og dermed bremse for en stigning i beskæftigelsen. Omvendt kan en for hastig eller kraftig forøgelse af arbejdsudbuddet (især hvis det sker via øget arbejdstid og dermed et øget pres på marginale personer i arbejdsmarkedet) betyde, at flere risikerer at blive langtidsledige. I forhold til den aktuelle økonomiske situation og den økonomiske politik er dette centrale spørgsmål, som kunne have fortjent en nærmere analyse i rapporten.

Rapporten indeholder en god diskussion af den nye budgetlov. I denne lov friholdes offentlige investeringer fra udgiftsloftet. Det er imidlertid ikke altid veldefineret, hvad der klassificeres som investeringer. Erfaringer med såkaldt Golden-rule regler, hvor investeringer er friholdt i forhold til budgetbalancekrav, er netop af den grund dårlige. At friholde investeringerne fra udgiftsloftet skaber derfor et problem, der ikke er omtalt i rapporten. I et finanspolitisk rammeværk er det ikke alene centralt med et udgiftsloft, men også at have et måltal for den offentlige saldo. Måltallet må tolkes som værende en strukturel saldo i balance eller maksimalt med et underskud på 0,5 % af BNP svarende til den nedre grænse i finanspagten. Rapporten nævner problemerne med at opgøre den strukturelle saldo, men går ikke nærmere ind i implikationerne af dette for finanspolitikken. Den store usikkerhed knyttet til at fastlægge den strukturelle budgetsaldo gør, at en målsætning om en strukturel saldo tæt på den nedre grænse på minus 0,5 % af BNP indebærer en stor risiko for hyppige diskretionære indgreb for at sikre en opfyldelse af målet. Sådanne hyppige diskretionære ændringer vil ikke være hensigtsmæssige. Dette taler for at have et højere måltal for at have et variationsområde til den nedre grænse. Imidlertid er budskabet i kapitel III, at en strukturel saldo tæt på nul giver helt særlige konsekvenser for udviklingen i de offentlige finanser, som ikke nødvendigvis er hensigtsmæssige ud fra et intergenerationelt fordelingsperspektiv. Disse hensyn kunne tale for i visse perioder at have et større underskud. Rapporten efterlader således et meget stort og vigtigt spørgsmål omkring et hensigtsmæssigt måltal for budgetsaldoen og dermed den overordnede finanspolitiske styring.

Kapitel II indeholder en gennemgang af den europæiske statsgældskrise. Ved etableringen af den økonomiske og monetære union var der reelt to hovedargumenter i relation til finanspolitisk disciplin, nemlig at dette ville blive sikret via de finanspolitiske regler, samt den markedsdisciplin lande med uforsvarlige offentlige finanser ville blive udsat for. Imidlertid blev de finanspolitiske regler kun i beskedent omfang overholdt, ligesom de finansielle markeder ikke reagerede, før finanskrisen

satte ind. Man kan derfor diskutere, i hvilket omfang krisen afspejler politiske fejl eller markedsfejl. Rapporten går ikke dybt ned i en diskussion af implementerings- og håndhævelsesproblemerne, og derfor tilbagestår det lidt uklart, om det er reglerne eller implementeringen, der har været problemet. Dette har stor betydning for tolkningen af betydningen af de seneste ændringer knyttet til finanspolitikken, herunder særligt finanspagten. Den mere principielle diskussion i kapitlet omkring behovet for finanspolitiske regler i en monetær union skelner ikke tilstrækkeligt klart mellem interdependens og eksternaliteter, hvor kun sidstnævnte kræver regulering. Kapitlet er kun i begrænset omfang inde på det såkaldte ”dobbelte underskudsproblem”, dvs. samtidig underskud på de offentlige finanser og betalingsbalancens løbende poster. Dette er en væsentlig del af problemstillingen, og det havde været ønskeligt med en mere dybtgående analyse af dette spørgsmål. Ligeledes savnes en nærmere diskussion af ”fiscal limits”, som udløser særlige begrænsninger for den økonomiske politik. Dette er vigtigt for at forstå statsgældskrisen, men det har også betydning for vurderingen af den fremtidige udvikling af de offentlige finanser i Danmark, jf. diskussionen i Kapitel III af finanspolitisk holdbarhed.

Kapitel III præsenterer en opdateret analyse af finanspolitisk holdbarhed i lyset af de seneste reformer. Hovedkonklusionen er, at der er finanspolitisk holdbarhed, men den underliggende budgetprofil er problematisk. Efter 2020 vil der i en periode på 30-40 år være systematiske underskud, og derefter følger permanente systematiske overskud, der sikrer den finanspolitiske holdbarhed. Denne budgetprofil er af en række grunde problematisk, blandt andet implicerer den en opbygning af en relativ stor offentlig gæld. Kapitlet indeholder en udmærket diskussion af denne problematik.

Det skal dog bemærkes, at rapporten antager nominalprincippet opretholdt for boliger frem til 2100, mens det er en forudsætning i regeringens analyse, at det kun fastholdes frem til 2020.

Den økonomiske politik har haft en strukturel balance i 2020 som pejlemærke. Dette er hensigtsmæssigt for at fokusere den økonomisk politiske diskussion, men en for ensidig fokus på 2020 er problematisk, hvis det efterlader et indtryk i befolkningen af, at balance på de offentlige finanser i 2020 er ensbetydende med, at man dermed har løst alle problemer. Med den ny budgetlov og den deraf implicerede løbende 4 års horisont skal man snart til økonomisk politik at forhold sig til disse spørgsmål.

Et problem ved den underliggende budgetprofil er som nævnt, at der opbygges en større offentlig gæld. Der savnes en nærmere diskussion af, hvor ”fiscal limits” ligger, og dermed ved hvilket niveau gælden bliver et selvstændigt problem. Hvis gælden når et niveau, hvor renten stiger, kan man også spørge, om antagelsen bag vurderingen af finanspolitisk holdbarhed om en given rente og dermed diskonteringsfaktor er

korrekt. Med den underliggende budgetprofil vil en rente stigende med gældsni-veauet formodentlig betyde, at der ikke er finanspolitisk holdbarhed. Det afgørende i forhold til den underliggende budget- og gældsprofil vil være sårbarheden ved en dybere krise. Finanskrisen har betydet en stigning i bruttogælden på ca. 20 procent point af BNP, og en sådan stigning på toppen af en gæld på 80 % af BNP vil givetvis være problematisk. Den underliggende profil er derfor også problematisk ud fra en stabiliseringspolitisk synsvinkel.

Kapitlet går ikke dybt ind i problematikken knyttet til udvikling i krav til og muligheder for velfærdsservice i fremtiden. Dette tema har været behandlet i tidligere rapporter. Der er dog et specifikt aspekt, som kunne have fortjent en nærmere diskussion, givet den store betydning det har for den aktuelle økonomisk politiske debat. I rapporten anføres, at en årlig realvækst i offentligt forbrug på 0,9 % omtrentligt svarer til det demografiske træk. I regeringens 2020 plan er det vurderet, at det demografiske træk kræver en realvækst på 0,4 %, og derfor vil der med en vækstramme på 0,8 % være plads til visse forbedringer. Forskellen synes ikke helt at kunne forklares af en forskel i befolkningsprognosen, og derfor ville det være ønskeligt med en nærmere diskussion af dette spørgsmål og dermed vurderingen af en central præmis for den aktuelle økonomisk politiske diskussion.

Særlig sagkyndig Nina Smith

Forårsrapport 2012

Formandskabet vurderer, at der samlet set har været både råderum og gode konjunkturpolitiske argumenter for at lempe finanspolitikken, som det er sket i 2012. Desuden vurderer formandsskabet, at det kunne være hensigtsmæssigt, hvis de stærkeste europæiske økonomier, herunder Danmark, førte en lidt mere lempelig finanspolitik i det kommende år for at øge mulighederne for at få gang i europæisk vækst. Dette forudsætter dog, at Danmark får en revideret henstilling fra EU og at en dansk lempelse sker som led i en samlet fælles europæisk vækststrategi. Jeg er enig i disse synspunkter.

Formandsskabet har en diskussion af, hvorvidt der er brug for yderligere strukturreformer inden 2020, eller om yderligere strukturreformer kan udskydes efter 2020. Denne diskussion kan forekomme uklar og uheldigt formuleret i forhold til den økonomisk-politisk debat i Danmark. Det er naturligvis korrekt, at når holdbarhedsindikatoren er ikke-negativ, som det beregnes af formandsskabet, så er der ved de nuværende finanspolitiske regler fremskrevet ud i fremtiden finanspolitisk, jfr. definitionen af begrebet holdbarhed. Men hvis man, som det er annonceret af henholdsvis regering og opposition, har målsætninger om enten at øge investeringerne i human

capital, grøn vækst mv. eller ambitioner om skattenedsættelser, så vil der fortsat være et reformkrav, hvis der skal være finanspolitisk holdbarhed.

Et andet aspekt ved diskussionen om, hvorvidt der er behov for yderligere reformer inden 2020 vedrører generationsfordelingen. Formandskabet sondrer her mellem nulevende generationer og fremtidige (ufødte) generationer og argumenterer for, at der ikke nødvendigvis er grund til, at de nulevende generationer skal bære uforholdsmæssigt store byrder sammenlignet med de fremtidige generationer. Men i forhold til om der skal gennemføres yderligere reformer inden 2020 er dette en meget forsimplet generationsanalyse. Blandt de nulevende generationer er der formentlig ligeledes store indbyrdes forskelle med hensyn til deres akkumulerede nettobidrag til finansiering af den offentlige sektor. Hvis man venter med tiltag til efter 2020, kan det betyde, at man mister chancen for eventuelle generationsmæssige skævheder inden for gruppen af allerede fødte generationer. Derfor ville det have været ønskeligt med en noget mere grundig og detaljeret generationsanalyse, hvis generationsargumenter skal bruges i forhold til timing af reformindsatser.

Mange af de nu foreslåede reformer vedrører at øge arbejdsudbuddet. Mange teoretiske og empiriske analyser dokumenterer, at øget arbejdsudbud på sigt øger beskæftigelsen omtrent tilsvarende. Det ville imidlertid være ønskeligt med en grundig analyse af dette spørgsmål, som spiller en stor rolle i den aktuelle situation, fordi det fra visse sider drages i tvivl, om der vil kunne skaffes job, der kan matche det øgede arbejdsudbud. Selvom denne tvivl næppe er begrundet ud fra en langsigtet betragtning, er det vigtigt at have bedre indsigt i og dokumentation for, hvordan og hvor hurtigt tilpasningen sker på arbejdsmarkedet, når arbejdsstyrken udvides, hvad enten det er fordi flere uden for arbejdsstyrken får incitament til at komme ind på arbejdsmarkedet, eller det er allerede beskæftigede, der arbejder flere timer, eller det er ældre der forlader arbejdsmarkedet senere.

